

Boec van medicinen in dietsche.

<https://hdl.handle.net/1874/338359>

111

namme welbe linc en oypois en was en roet holt
en sinen suone en sulphur en frampent en
kallent alrege en en gheent in ene erden troc
en dan sael men die woec mede saluen en hoer
die woer mede ghehe

72
Sara coemt tot minen beghin
hier gaet medicne in dietche in

Hier beghint een nuttelike cort boec van medicnen
ghemaect in dietche dat ghetoghen es en ghecopi
leert wt galienus boeken en auicenna

In de van beghin vander siecheyde

En sal merken die complexie in den mensche of die
mensche heet is vocht droeghe of cout es hi heet en
droeghe sich aen sijn ouderdom den tijt vanden iaci en
de lanc der die mensche in es es die mensche vocht
en cout sich aen als voer-let es ouderdom tijt en regi
oen wt desen salmen nemen alle staet van siecheyden

Doert alle siecheyde die coemt in luden die verte en
groet seer lichaem hebben en hart vol vleysche daer
moet die zuuct bi naturen lanc welen gaer die hebben
maghe lichaem en mo-ve vleysche niet tebol daer es
die zuuct bi naturen cort dat seghet galienus

Vi-me die der maghe onuerdubbelijcheyt beteyhent
ten alle vi-me die bleec es heren die meyster- vne vi-
ne en hoe die vi-me naere der bleecheyt ghedaen is hoe
die maghe min verdubbet en hoe si langhe siecheyt be
teyhent En hoe die vi-me dunne es hoe die maghe oec
min verdubbet En alsoe langhe als die vi-me dunne bli
uet beteyhent si laucheyt der zuucten En soe wameer-
die seken der verdubbunghe openbaren in engher- tijt
die sijn goet en louelic in allen zichen dat leyf auicenna

Iet vander vi-men die lanc of cort zuuct beteyhent
vi-me dunne en wt vier- daghe mit beghin der siecheyt
du-ende beteyhent sonder- abuuel langhe siecheyt En wan
neer- binnen den vier- den daghe mit beghin der siecheyt

die v. me huer. set ter. verduldinghe als dat a roet wort
en diebe en si valler doe sal die zachtent wort welen ze
he. lube ¶ Van der. v. men duicheyt en dieheyt

Die v. me duime in allen ver. lben bereyhent dat die
maghe niet en verdulbet noch en ontbijnde van
den humoren noch dat sijle wt di. uet miter. v. men
en bereyhent langhe socht. ¶ Auicenna seyt

Die v. me wt en duime in heter. socht bereyhent dat
die nature opbaert gaet ter. herren en is i. al. re op
den doot. ¶ Die sijn die v. me biden ver. lben

Die v. me wt es een teyken der. ouer. de onuer. dulbelicheyt
Galien⁹ seyt. v. me wt en diere vele ghemaect mit
weheit es een teyken dat die maghe niet en verdulbet
en die nature ontloeyt sonde. onthouden

Die v. me bloec en gheset totter. ghelicheyt bereyhent be
ghin der. verduldinghe

Die v. me middelbaer. die niet te dunne noch te dicke en
is es een goet teyken want a bereyhent middelbaer.
ver. inghe der. naturen

Die v. me grof en diebe als galienus seghet bereyhent
onuer. dulbelicheyt en al ontbijnt die nature die hu
more sij en sicheyt niet dat subtyl vade groue humore

Die v. me grof en slycachtich bereyhent groet grof
heit van humoren mit beclaren wijden in den lich
ame en die v. me es in heter. sochten en bereyhent
nigheulbaer. diech of toecomende hoekt. twee.

Die v. me roetachtich en niet alte roet bereyhent wt
comen verduldinghe in der. heyten

Vme roet als een bloet beteykent groet herten
houen naturen

Vme roet en dunne beteykent den rede condiaen

Vme wit en dicke mit enē roeden ringhe betey-
kent den rede verdaen en is oec teyken vanden
quartaen

Vme roet en grof in den herten rede mit quader-
licht beteykent den doot en ghebreec der naturen
en als die ziet puer bloet pisset so is hy doot. Als
die ziet in heter docht luttel pisset mit zeycheyt
dat es quact teyken en als hi tieghen anen wille
pisset beteykent quetsinghe der hei-nen en dat die
adereen en gheeu macht en hebben en dat is een
quact teyken

Vme groene beteykent middelbaer verduynghe

Vme swart mit lichteit seiwede als rauens
vedereen beteykent groet verbericheit in naturen

Vme swart hoe der min es hoe quader en die
subtyl is en diinne mit enē swarten wolken betey-
kent den hoetswee en vloynghe des bloets mit
groet ziedender herten en daer dese vime in open
baert die lude begheeren teten en hebben lust als a
deruen

Vme gleyende als loet beteykent den doot

Vme swart mit doncherheden beteykent den doot
den der manne vime sijn altoes vele claere dan
der vrouwen en loenre na gout van we want in
den mannen meere herten es van naturen die die

Di me purgeert

Die me daer stume op driuet als die stume coemt van dien darmen heideliken pisset mit ormael soe en illet gheen teyken. **H**ier als die stume coemt van hetten en si subtyl is en wit beteykent si campel op siedinghe der leuere van hetten. **H**ier als die stume subtyl es en roet beteykent si drie ghedaente der ghelutwer sochte. **H**ier als die stume grof is en groe duppel heeft en die valt bliuen staen beteykent si groe ue wijnde en toraouen die bumen den lichaem beteyken sijn. Alle stume in ormen es orhonde der toraouen segghet galenus

Die me die ringhe heeft beteykent altoes den hoest zbeer en des hals vander maghen veruult es die rme roet soe illet van hetten en es die rme groeue of wit soe cest van couden

Die me daer coerneken in driuen beteykent dat die materi vol van reumen es. Reume es een coude onuerduwelec vuchacheyt die onder den lichaem es en driuen die coerneken bouen om den rme vander vinnen dat beteykent dat die reume bouen inden lichaem es als inden hals en inden oghe en om die boue en driuen si beneden inden gronde beteykent dat die reume beneden inden lichaem es en dat es een groe teyken

Die me daer cleyne dingheiten in driuen ghelyc oec scaunghe waer. Al om die vime beteykent groeue moer beteykent oec in mannen en in vrouwen die

aenrike en driuet die staunghe in vrouwen vime op
 den gront dat is een yerste teyhen dat die vrouwe
 sijne draghet en is die staunghe voer tis een lincche
 en is si wit soe es dat een maghet Item es die sta
 unghe oec als zemelen dat beteyhent dat die leuer
 quact es en broelche es die zemel voer die leuer is
 broelch van herten en is si wit et coemt van couden

Wme daer dringherken in driuen oft haerhen wa
 ren dat coemt van humoren die verheit en beteynt
 sijn inden zenen en inden aderen en die daer na ont
 bonden werden en wt ghedreuen milten vime en
 dan es een zwaerheit der zenen sonder rede en als
 die haerhen comen van verdroegheder herten binnen
 den aderen soe sijn die haerhen voer en aom dat be
 tehent toecomende malaertheit oer als die haerhen
 wt sijn en si wijnden omringt der vimen dat beteynt
 quade leynden en weheit inden leynden

Wme daer bloet in driuet beteynt dat aderen in
 der blate ghestoert sijn soe driuet dat bloet in ronden
 bucherken en dan heeft die ziec zericheit in die helsen
 Somwijl coemet wt stornghe der zenen dan heeft die
 ziec zericheit inden leynden Somwijl coemet wt der
 aderen die doer den rugghe gaet soe es dat bloet grof
 en droeve en soe heeft die ziec zericheit inden rugghe
 al bouen nederwaert Somwijl coemet vander leueren
 en soe eelt puu- stoen bloet dat mitte vimen wt gaet
 en die ziec heeft zericheit in den ziden Somwijl coemt
 dat die milt bestoppet is en si niet en mach vander

leucven weken dat quaet bloet soe gaet miten vi-
nen wt grof bloet van melancolyen en soe heeft
die ziet ziericheit onder sijn corte ribben inder mit-
Gombijl coemt vanden steen mit westorden van
zandehen en dan heeft die ziet ziericheit in sinen
lancken en der blasen en die steen doet oec die vime
menghen miten erter. Auenna segget als in heer
sichten inder vime diuet gheleuert bloet dat
es teyken des doots

Vime daer erter in diuet berekent perle van
verhouden steen inder blasen en dan heeft die ziet
ziericheit in der blasen en in den lancken

Van dinghen die inder vime diuen
Vime daer verheit op diuet berekent dat die
verheit vanden zenen binnen outbouden es heeft
die ziet den rede en es die verheit bouen op die vime
dunne als een spulwebbe en miten rede dat bere-
kent tylke en es die verheit ghedaen als oly in
dieheit en in verwe berekent die yerste die ~~te~~
ander en die derde ghedient van tylke. Auenna
segget vime mit olivulst ouer toggen naelt der
zwarter vime es een alre quaerster teyken en
dat orcont Rufus en segget dat olybluis es een
alre quaerste teyken dat openbaert op die vime
mit beghin vander heter sichten. Die ziet moer
deruen des derden of des vierden of des seften
daghes sonder ribuel

Vime daer sperina in diuet berekent ouer

rallicheyt der natu- en of dat die manne mit vrou-
wen ghebeest heeft en die sperma inden weghe
der urine ghebleuen es en dat den mensche sijn
nature ontloeft sonder outhouden en berekent
quaet. **S**perma es des mans zaet en ~~dat~~ der
nature edelste bloet dat die nature wtghevoect
heeft.

Ene daer- stubbe in driuet recht oft alch waer-
berekent ouer-voedichheit van groeuen bloede en
berekent in vrouwen dat haer- menstruum dat
men heyt haer- bloemen weder-houden es en bere-
kent inden mannen dat emoroides weder-houden
es. **E**moroides dat heet wauncer- den mannen loen
bloet beneden af gaet en dat es sonder-linghe quaet
weder-houden ten waer- dattet te dieke quadem oer-
berekent die alche verbernt bloet.

In vander- quwinghe en de verduwinghe
Als die ziet mensche hoest droeghe en niet op en
waerpt dat es een ouer-ste rephen dat die maghe
niet en verdulbet en waerpt die ziet op spekel die
rephen es en wit en bloedich ghemenghet die mit pinen
weghaet dat es een rephen der- heymeliken- verduwin-
ghe en coemt die spekel daer- na meer en sonder- pine
verachtich of een luttel verachtich ghemengt es een
rephen der- openbaerre verduwinghe. **S**alernus segt
als die ziet wtberpt lichaiken sine spekel die wat-
verachtich is ghemengt mit ghesonder- spekel dat
es rephen dat die verduwinghe volmaect es en die

nature huer reynicht ten leuen en is volcomen hier
af spreect ypoctas van enē ziele die ix daghe in
enē droeghen hoest lach en niet wt en spuwt en
ten xi daghe waer hi wt onueidraueke vuchtheit
en ten viij daghe sweert hi onnatuurlike ten xvi
daghe bereide die spichel in hare varwen en ghinc
wt sonder pijn en soe bereide die ziec tot xxvij da
ghen toe en ghenas ten xxxiij daghe dactet welen
mach tughet galenus

Vanden Sweren

Auicenna segghet die zweet coemt bi tiden inden ghe
conden mensche en bi tiden inden ziele mensche
inden ghelonden mensche coemt hi vele middelbaer
of luctel als die ghelonde vele zweet waken de van
buten dat es onnut wt engher bekennisse

Trem als die ghelonde mensche vele zweet van binnen
clapende dat es een reynen dat die mensche verbul
is auter van spiten die hi leste ghenomen heeft of
van humoren die hi langhe ghedraghen heeft en ver
gaderet want clapende es die herte binnen den lichaem
en als die herte die spite niet verbumen en mach maect
si vele vuchtheit die si aerlike driuet om te helpen
der verduwinghe en hier in seyt auicenna es die
cure goet regimen subriyl diete. Dieta heet die spite
diemen binnen enē daghe neemt mer van diere
verhouder humoer salmen purgeren den lichaem
mit laxarijē

Middelbaer zweet berekent dat die nature nature

luten weret

Luttel te zweeten of niet beteheit dat die natuer en gheen machtheit en heeft die vüchtheit wt te driuen of dat der natuer en gaerten bestopt sijn

Van den zweet mder zoeheit

Als die ziet alre vele zweet dat coemt van alre gter machtheit die hi in heeft van materien of dat die natuer also oere is dat si verhouden vüchtheit wt

drüen
Als die ziet alre luttel zweet dat coemt van droerheit der materien of van tyeheit der materien

die die humoer niet wt driuen en kan

Item als die zweet tye es inden zichen darmen talt tischen den vingheren als die vnghe- cout sijn dat es een tyeheit dat die matery al ver- tye es mer als die zweet dunne es dat is een goet tyeheit in allen zichen

Item als die zweet heet is in hem seluen dat beteheit ber- mede het der materien en ten is en gheen alte qua den tyeheit

Item als die zweet cout es mit couden vede dat es een goet tyeheit of et is een tynuelic tyeheit ten is dat zabe dat daer anders goede tyeheit mede sijn van vruen en materien

Item als die zweet cout es inden herten vede dat is een alre zcherste tyeheit des doots en dat en is en gheen wonder want waer cout zweet openbaert in herten soheen dat is een openbaer- tyeheit dat die natuerlike liacht weghegaen es want als dat onghemac

heer is als een vier en die zweet couc dat is altoes
quaet teyken

Item als die zier mit begym vander locht vele zweet
tallen tiden en niet verlicht en wart noch die maer
re haer niet en vermycht en si ouer duuber blijft
en die zuuchte vast zwaert en waltet dats teyken
des doots ~~mar~~ verduuber haer die materye murten
zweren dat es een goet louche teyken ~~duocena~~ ~~tey~~
Item begym vander lochten alre vele ghezweet is quaet
teyken ~~ger~~ coemt die zweet van vuchter lichten en
zeynachich is dats dan die minre duxte

Item als die zweet ouer al dat lichaem wt coemt dat
es een goet teyken ~~ger~~ coemt hi erghent inden lichaem
sunder langhen op een stat en en coemt hi niet op die
stat daer die quade opateri of die zereheit es dat
es een quaet teyken

Item coemt die zweet in hals of in hoest en en es dat
en gheen zereheit dat is een onloueblike teyken ~~ger~~
coemt die zweet op dien steden daer zereheit is dat
es een goet teyken

Item als die zier vele zweet en daer mede vele op
rispt quade sterpe humoer dats een quaet teyken
en betebent dat die zweet die humoer niet en vermycht

Item en ducht niet dat die zweet niet ghelijc en coemt
inden nedersten leden als inden ouersten leden want
dat en is en gheen vrese want op welc zide die mensche
leyt soe coemt die zweet wt der ouersten ziden altoes
want die zide daer men op legget sijn haer gater

ken bestopt vanden ligghe en die hette neet op in
die ouerste zide en luet die gaten op en doet
daer die zweet wt vromen. Ie ghy zult weten dat
mer vele rochen der lede die zweet weert waghelort
recomen en vele rueringhe der lede ver-bieden den
zweet wt reomen.

Vvanden reynen die men neemt biden puulden
Auicēna seghet wanneer- een swart puulst als
een acer- ste in heter- socht tot engher- oede inden
lichaem soe steruet die zier des anden daghes. Item
wanneer- een puulste riset op des zehen linxe die swart
is en die alde groet is als een wijnbelle en al omtrent
voet is die zier moet steruen en duert die blader- enen
daer soe steruet hij sture. Ypoaras seghet in wat zie-
ken dat dit reynen coemt die steruet ten seunden da-
ghe. Item auicēna en ypoaras segghen Soe wanneer-
dat reynen vander- voer- leyder- blader- coemt den zehen
den die zenen vanden halo. Auicēna seghet die zier
al steruen ten xv daghe ypoaras seghet ten xv daghe
reem coemt op enighen vngheer- van beiden handen
een zwel dat den zehen zeer- doet die zier moet ster-
uen. Auicēna seyt des vierden daghes en ypoaras
seyt des anden daghes. Ie dese reynen seken Auicē-
na en ypoaras in haren boeken van waerheit van
puulden of van bladeren.

Medicine in heter- socht
in heter- socht salmen den zehen gheuen ver- sch a
mandelen melc ghemacet mit gheloden water om

die camer te behouden wellinghe van gheheten rade
prilene verlech pennde wie zuher- p-urme garmen
zuert en zuur- latutte gheloden in water- en zuher-
zwaert orichen ripe kerlen zuher van rosen ende
zuher violaet

Van quilen en voetsel diemen inder locht ghe-
uen sal den zichen en oec als hi beheert is
Dese dinghen salmen tegen gheuen zichen luden en
als a beheert sijn en oec sunderlinghe ouden luden en
om haer waecht verberthen als melde gheuoect mit
water en zuher zuert amandelen vette lammen
van ene iaci- oyle van verten elckinnen- cleue rade
voghellijn vloeghel van hoere en ander- voghel be-
naedle wile en tam verlech boeter- onghelouden zuher
kerlen als mens vijat- castacigen gheloden en in
ghebraden hoerich metten toppen- wilde veen vleyde
oyle van verten gheyten- oyle van verten hynnen
verleche bier- vette dattelen- zuchende hoeben verlech
inghen jonghe vette hemmen- slop van hemmen- larade
oyle van verten veer- coyen- oorch van verten ollen en
runden amandelen oly- oornbe- eyer- en verlech ripe
smees- p-eren- appel- cleyne en zuert- appel vanden p-eren
dise verchens voert vette p-ertriden- v- uuer- vitch mit
stroeben- cleyne- rapelijn- r-ys- zuert- windberen- zuert
wijn- clac- en luchnach- en wieten- zuher-

Van dinghe die lichtelike tebedulben sijn inder- maghe
lichtelike sijn ocher- dulben die durme- subtyl en mo-
we- substantey hebben als zuert- amandelen- mer- che

aragon alle cleyne ionghe oer-lym hoehens vleyfch die
 suchen peyne vleyfche vnghe lanuwe lippen en tonghe
 mor-ve eyer- ver-hens vleyfch hoeme perriften wilde
 cleyne voeghelben pluueren cleyne vifchelijm murtten
 stubben die in zueten water- gheuangghen sijn dat loep-
 ver-hens voet ver-hens rugghe fcarley en bei-naedje
 rpe windruuen caluen vleyfche

Van dinghen die haer en waer tebedulven sijn
 waer-like en hardelike sijn tebedulven quile die hart
 en een-Subftancia hebben als zuber-broet amedonc hafel
 woren- gante gheuten enden jonghe lammer-ben- eifels
 vleyfch- beer moer-bellen- offen vleyfch cyfer-en oude hafen
 oedruaren en- ftraengen coel corander- ayuen quartelen
 haren vleyfch- ftr-oeren borchten vleyfche gheuten vleyfch
 herren he-nen peerden vleyfch leucere bonē venhoel- cyhete
 canen vleyfch leiven vleyfch hafen muelen alle muel-ribben
 ogghen wir-prumē jonghe duuen parwen mustchen vifch
 die in ftraenden water- lopen vifche fonder- stubben alle lon-
 ghen alle verheyt- Papen wortelen zenē rperē maghen
 ftrufen rot-tel duuen beer-s vleyfch en die buke van allen
 dieeren

Van dinghe die goede humoer- maken
 goede humoer- maken en winnen quile die wel gheemir-
 sijn en niet en hebben alte luttanc- Subftancia die haetdelike
 verweert werden in die maghe- oec maken die quile goede
 humoer- en winnen die undelbaer- Subftancia hebben
 hart duvende in die maghe en der- bei- duwinghe niet
 altee- weder-veche- ala broet waer gheheuen waer
 ghebaechen niet zemelich en daer- dat co- vanc waer

in rebroken es en dat coerne reyn si en alle dese dinghe
voeden oec dat lichaem wel en creken als lamme
out van ene iaer vloghel van hoerne ber-naedze
tan en wile gheyten melc zukende vee hicken lau
inghen wilde hoerne laculbe hornch vanden her-
gorabe eyer tylyne verbens rugghe hoerne van ene
iaer parlen zeevitch vliche mit stuben rde star-
ripe wyndruuen calueren vleych often moerch wel ru
hende claren wijn vette runden vleych gheldeden

Van dinghen die quade humoi- maken
Quade humoi- maken en winnen onghetempde quade
herten en in droecheyden als loec en ayun of in coeden
en in droecheyden als onripe appel en anders vrucht
en quade die alay is als ionghe speenverchen of quade
die alre haert is als runden vleych dat langhe gheldeden
is en zuberbroet haelnoten zukende lamme en vee
gause moer-bellen bere wel gheyten vleych duuen
hete her-ne herren bohre bouen ei-wate kranē oede
haden onquelen harde eyer onripe peren palke verber
vliche sonde- stuben broevitch salm palke en gomme

Van dinghe die den mensche ver make en wel voeden
Dese dinghe make den mensche ver want si winnen
goet bloet en remace grof en vueden sinder-
zee- als weven broet dat wel ophouen is en mel-
bache en ionghe lamme ver van ene iaer ver-
inghen vette zoede van veten runden vleyche en
zoede van veten hemmen- gheyten melc gheldeden en
mele van vee- toyen die vette sijn ver-
liche eyer

die morste sijn magher vleych van verten verthen
nde coven vleych dat aen die beemre staer zuet wijn
druech en zueten wijn dese dinghe verten en vueden
en mahen sunderlinghe goet bloet

Van dinghen die den mensche maghen
de dinghe die heer en droghe sijn die mabe die verte
lue magher als alten caneel Gecumme stellen diene
van stael maect droghe meynre wate. daer hors in
gheladen es witten weroet bredeweghe en die steen
ken ghepuluerzeert die in wijndbellen sijn dese dinghe
maghen en zueren die humoer inden mensche

Hier beghinne die krachten en simpel medicme vā alre
yande aruden en wacr toe alle die arude goet sijn groen
of dore wortel of zaer die hier na bestreuen staen

Ganenū dille

Dille is heer en droghe inden anden graet zaer wortel
en aruit is goet rei medicme. men sal aruit en zaer
pluchen mde herfste drie iaci machmet houden dachter
goet is **J**e neghes die coudē pistē en bestopt vme dille
gheloden in wijn en ghedronche verdruet die coudē pistē
en doet vme mabe daer die blake bestopt is of vercoft
Je te selue maec een plaect vā dille gheloden in wijn en
oh en lech dat op dijn ghemecht **J**e dat selue plaect en lech
den vroulben warme tusthen den nauel en hūere ghemacht
ontrijnt dat verdruet coudē vuchteheyt der moeder en
doet vloyen menstruum en secundme Secundme dat is
die humoer die inder moeder bluet als die vroulle van
lijnde gheuelet **J**e nem vighen en leete. v nacht in dillen

per

cap des meighens doch daer wijn in der deel en aedert
en cleyset doe een doe dat ghedronchen aen ghe
en des auonts verdruet den hoest van ceyne zaken
It gheloden in wijn aert die maghe en die herne It
gheloden in oly sachre alle dringhe en ghezwellen
rietheit daer op gheleyt als een plaeter-

¶ An-nog-lotta bredeweghe

Bredeweghe es cour en droeghe inden anden graet om
wonden redroeghen en te reynen en te verdruet haer
Joeten nem bredeweghe en doch huer- legge in wonden
en lech die blade daer op stadelike et sal oer doe vleyen
verdruen It om te heren daer van wonden of van
zericheden doch dat seluer als voer-It daer It droeghe
dat roede buut euel calmen belighen haer water It als
die vrouwen haer stonde te zee vloyen doe calme belighen
dat water It neghe den ranczwee- nem bredeweghe
sietse in water langhe wile en mit dien water. Alse
nen mont dicke darbet warme a die ranczwee- sal de
ghenelen sonder rhuul

¶ Abrotanū auerute

Abroranū of auerute es heet inden anden graet en
vrouwen in haer euelen It nem auerute en aerte in
wijn die doe den vrouwen verhouden haer menstruu
vloyen ghedronchen hi reynet die scudme hi doe voer
arne tade kynde. Goe wie vrouwen helpen wille om
doen vloyen als telanghe verhouden is die sal hem mede
ne gheuen in diere tijt als hem die menstruu vloyen
ploghet bi der maen out of iouc dan helpt te vrouwen

~~It haer cap in~~

Je haer- sap mit wijn ghesoden breect den areen en verdu-
 uet die coude milte en weert die blase Je haer- sap alleen
 luidt oude wonden op en gheuect oec lopende zweren
 en huerte van doden vleysch Je haer- sap alleen ghedronc
 hen doot die pier-wor in miden lichaem

C Apnu epe of merche

Merche is heet miden derden graet en droeghe miden en
 ten reghes beslopte medruu en vime nem merche en
 ziedt in hoenich en water elbedel water en verduel ho-
 nich en allet ghesoden is cleuvel come en ghes dat
 drincken dat doet vloyen menaruu en vime Je dat seluc
 is goet reghes zereicheit der ziden der zenen en der blasen
 Je merche in wei-moes ghenomen outdopt die bestoppede
 milt en leuer en blase en doet vele vimen maken Je
 reghen den tor-aoen nem merchen sap en siedet mit
 wine dat ghedroncken of een plaeter- wei- in aen den
 buuc gheleggher Je merchen saet zeer ghesoden in wijn
 en dien ghedroncken breect den areen outdopt die leuer
 en breect die wine binnē dē lichaem en weert den cariden

C Achorus tam bes dat lelyen draggher

ies es heet en droeghe miden anden graet en watter
 gheerne inden zande int ierde vanden zomei- salment
 wimen die wortelen en studele in iij stuchen en doen
 alle die vluuthen daer- af en veruighenle mit ene mes
 en droeghen aen die come die machinente iij iaci- hou-
 ten in haerre bracht som romaben natuur- like amer-
 sanc nem de wortel groen of durre en leete ene nach
 of abe in wijn of in ouden bier den doet die wortel in

enē veynen montien en deynset meten seluen wijn
of bier. Wel enē doet en dat ghes di-mchen auonts en
merghens et sal maken goeden cāme-ganc en sal dat
lichaem binnē lincere. Den oxmel teghens die leuer en
die milc die verhaert en bestopt sijn. Item een pour van
den wortelen groen of dāre en leete iij daghe in wijn
alsijn een luttel rebroken dan aede die wijn alsijn metter
wortelen op die helte dan deynset en doch daer toe dat
deidel homel en aedet ander-waer tot dien dat die alsijn
die zuun-heit verbest dat oxmel ghes di-mche alle mer-
ghen weime dat sal ghesont maken leuer en milc die
verhaert sijn of bestopt.

Cuglossa Wilde ber-naedze

Wilde ber-naedze dat is een crutt dat heeft aerpe blase-
alste groet als des leuen tonghe en die die moede blase-
heest en daer vele pourkijn op sijn is die beste si is ghe-
tempeert en ghesaereert. Je teghes de gheswollen mont
Item haer-top en houdt in dinen mont of ette nuchren
al waer hi gheswollen van venijn cloude ver-gaen. Je om
reclache die borst die zeer is. Men sal nemē dat crutt en
aedent in wijn en in zucker en di-mchent. Je die wijn
daer dat crutt in legghet of ghesoden is aeret zeer dat
heit dat beuer of droeuet van oylacoliē. Je dat crutt
in weimees ghesoden maect dat heit tūder-linghe blise
en purgeert vode colere en laxeert. Je den wijn ghe-
dronben daer dat crutt in ghesoden es maect vā-
memorie en is si reboert si coemt weder.

Culueca Doden

Doder is heet inden ier-ten graet en droeghe inden anden
 en si wasser gheerne inden vlatte men salte warmē miltē
 bloemē men machē houdē ij iaer **J**e' dat a uut gheslōde
 in war' of in wijn vele auuts remale en dat ghetrouc
 hen verdruct die coude miltē en ontstopr die coude blate
 en doet wel vimen **J**e' dat a uut gheslōden in wijn pur
 goert den mensche vander- sleune en van melcōben
 en van groeue bloede **J**e' nem dat a uut en liedet in wijn
 en oly en maechē een plaect' dat lech op die hetschen op die
 leyden of op die ziden dat doet die zeneheir vergaen en
 dat laet euel en doet den axen rebreken

Centrauea aume

Aume es heet en droeghe inden derden graet en is
 een a uut dat alse bitter is waer om dattet heet du-
 eiden galle en men vijnest elken hande meere en minre
 die meere heest die meeste bracht **C**onstātin' logher
 dat die wortel bitter is inden anden graet **C**entrauea
 veruert quade humoer si verduwer van haere bitter-
 heit si trect aen haer dā- na onweymcheit **S**u mach
 duven een iaer ghe warmē miltē wortel inden her-
Je' reghes die verhaerde leuer en milde en verwilde
 maghe en bestopte zenen **N**em aume en sterke in
 wijn mit al miltē wortel en dien wijn di- me maghes
 en auouts hi sal sinderlinghē baten en dat lichaem ver-
 nen **J**e' die selue di- me is goet reghe die coude miltē ende
 verdrijfde en verbierte weder- recomē en doet die blate
 en ontstopre **J**e' nem aume en sterke en druc wt haer-
 sap dat sap ghedaen mit oer door den worme mit oer

en dat cap ghedroncken weder den pier-worin in den loch
aem. It' eghellen der ogheu teclaren. Item dat cap van
der wortel van aumie en menghet mit rosen water.
en dat doch inden ogheu dat claert die ogheu alteser.
It' om zilveren teheyleu nem die wortel van aumie en
lechte daer op dat heyle beide zeei.

¶ Gallonū beuer-wijn.

6 **B**euer-wijn machmē wel houden v' ider en heeft lichte
tebeirenen quade humorē en wuebijnden zwellmghe en
die tebe-claen. Men sal weten dat beuer-wijn en selue lo
uen allen crude die zenen werthen en die zecten die w
den zenen comen. It' reghen die guche alle des lichaems
nem beuer-wijn wijn-ure en selue en siet te langhe
wile in goeden wine ghes die wine drincken den zicken
niet tebele en wijs altes die gichtighe lede mit dien
wijn want hi ghenestet die verdode lede. It' neghes die pijn
vanden hofde van onder zaken nem den wijn alleen
gheloden mit beuer-wijn en selue drincke en wijs die
heest daer mede.

¶ Cubeben

c **C**ubeben sijn heet en droghe en sijn vruchte van ene boom
dienē v' ider houden mach en men sal drincken die in ha
ren maec middelbaer. Cap sijn mit water drincken
en zeei wel ruhen. It' om die liede die vele bezwimen
der cubeben puluer en ghissen hem drincken mit wine
dat verdrift den zwinne. It' reghe die verroude maghe en
als dat heest zwaer van betropheiden nem cubeben en
liede mit wijn of mirten puluer van wine ghes drincke
It' die cubeben altes ghe-oeken wert zeei die herie.

die puluer gheuonē in quelen maect goede van alle en
helpt der maghen van courcheiden

Cynamomū cancel

Cancel die subrylax is die is berei- dan die groefste cancel
ghegheren ver het die maghe die vertout is It cancel ghe
nomen nader quelen ver dulhet die qule It cancel gheuo
mē mit wai- mē wine outstopt den vrouwen haer- ver-
houden vloyt It cancel gheuonē sterct die maghe en ver-
driyft den hoecte en droeghet dat water- uiden ghenē die
wacer- laden aadelic gheuonē It die vloyende oghe hebbe
die sullen altoes cancel een dat droegt hem die oghe
It cancel ghepuluer en mit wine warm ghedronchen
ouerbijut oer den touwen inden lichaem

Camomilla

Camomilla is wai- mē mē ier- te graet a ouerbijut en
sacht alle zwellen en zweren It ten hoectzweer- camomille
gheloden in wacer- en die waldom ontfanghe inden uelen
dat verdriyft den hoectzweer- en sterct die herne en ma
ket goede heilē in allen menschen

Carru es een sādelen

Carru es een sādelen en vijnemē in apotheken dat mach
men v- iaci- houden gheloden in wijn en ghedronche is goer
der- bescopter- blaten It haer- puluer- ghedaen in quelen sterct
die verdulvinghe verdriyft die wijnde en maect gode appetijt

Coccus cassiacū

Coccus is heet en droghe mē ier- te graet neghe ver-
couden maghen en huanchē maghen en den ziwme- ten
een heet teghel of sterct en lech coccus daci- op en laren

droeghen en maken te puluer en menghe dien puluer
mit wine of vleyschelode of alijn en drinct dat **gan-**
niet rediche **J**e teghe die rode oggen van etbere en van
vlechtē nem den seluen puluer en menghen mit eyde
den en maect boemibol daer in nat en legt op dijn
oggen dat sal die roetheit verdruuen gien sal den loe
sraen niet tebele beligghen want hi niet goede van alle
en maect daer mens tebele neemt **gan** hi verdruclet
ther

Tancabru zemelen van casaven
dat we zemelen nem en siet mit subulen wijn die
wat is also dattet niet redunne en si en siedet lāghe loet
en maect ene witten wollen doer nat daer in ende
legt wat in op dijn leyden of op dijn ghemact dat
verdruet die coude pille en onstopt die blase en dwer
afgaen den loen **J**e dat selue plaet calme legghen
op die zeringhe maghe van couden of van wijnde en leg
ghet op den hals vander maghe **J**e ten couden dwaren
hoelt nem zemelen en siet mit ghesden water en
ghet dat den zichen warm drinct

Tolidoma **S**aelwortel

Schellwortel es hoer en droghe inden vierde graer men
machte iij iaci houden **S**i heest tu acht zwelle wachijn
den humoer tebetoren en den haer wrechen **J**e een
tauctwee nem die wortel en breecte een luttel en
houde tulten drie tande langhe uale et sal di vergaen
Je teghe den huoch en den hoetzwee van couden nem
die wortel en breecte wel en siet in wijn en lech dat
wat in omrijnt dijn hals en op dijn bloet hoest et sal

di vergaen **J**' den vrouwen haer-sonde doen vlyen en die
 moeder-tereynghe nem dat aruit mitten wortelen
 groen of dorre en ziedet in water en doch die vrouwe
 daer-ouer-licten al bloet dat haer- die hiet beneden mit
 lijf ga **J**' ten canber- inden monde of anders waer- nem
 den puluer- van dese- wortel mitten puluer- eris vln en
 mengt mit alijn en ziedet tematen dunne als mostaert
 en sneer- daer- mede waer- die canber- is hi sal di alle ghe-
 nelen **J**' teghes die scelle of vleckie in oghe dan doch dat
 sap daer- in **J**' ten- sabelen maet den puluer- vander- war-
 tel tezamen mit capucello en maet daer- een wies af en
 maecte in die sabel alwes si sal droghen en ghenelen **J**' ten
 lauc oeucl bres die wortel ghesoden in wijn en lech daer-
 op etal thaur vergaen.

te canber
 ter- fupel
 can- ouel

Caminu amine

Camine es heet en droghe inde anden graet hi mach v-
 daer- dueren en heest aacht teverdullen en die groue wijnde
 te tubelen **J**' comius ghenome in gulen en drauc steret
 die maghe in die ver- dullinghe **J**' amine ghesoden in wijn
 mit venoel saet sacht die zerecheit in die maghe en den
 toraen en zuuert die maghe bouw van verheiden die
 wijn uuchten ghedronche warm in derre ziecke **J**' teghe
 den vuden hoest- nem amine en droghe inghen en ziedte
 in wijn dien wijn drinc **J**' ten toraen en ten wijnden
 nem een plaast- ghemaect van amine en ghe- den mele
 en lech daer- op **J**' nem puluer- daer- af en blacet in die
 helle dat loopt t bloet ter- naten **J**' ten cauc- weer- nem
 amine en de- oghe w- vighen wel tebrolien en saecte in

gouet
 blact- e- weel

Amunghe v. ruyne

Vinc langhe en daer af maec een plaect dat verdrift den
tanzweer en die dringhe vanden tanzweer. It een
couden reume nem conuue en bebelac puluer de rezane
en menghe mit wijn dat doch in een sacckijn en lecht
opt hoelt. It ter couden pite ter bladen en ter anden ze
richeden in ziden of in leynden of in lauchen. Siede conuue
in wijn en lech daer op. It ten blaedighen ogghen nem
wijn puluer nuten wader vanden eye ghemengt en bac
ker op een teghel en lech dat diech op dijn ogghen of nem
conuue en caulden en houde tuchē dijn tanden en blate die
licht in dijn ogghen. It ten blawen ogghen tebedruue alre
yerit ghesaet is nem den puluer subryl en menghen mit
wasse by den vier en lech plaecten wan in daer af diech op
dijn ogghen er sal thant vergaen.

Camcus dijstel

Dijstel heeft cleynē macht inder wortel men sal nemen
dat a-uut nuten blouwen sonder wortel en salc droghen
buen der sinnen er mach een ier duren en er hoelt
a-ache twelle tebe-flaen die humore tebe-terē en te den
ne. It ten coudē vochtē hoelt en ambo-lichter. Aet den dij-
stel mit droghen vighen in wijn en laecten den ziebē dinc
lic. It ten couden reume doch den puluer vande dijstel droe-
ghe of groene dijstel in een saccken en lecht opt hoelt.
It ter maghe zereichē of wijnde of vā coudē ter coudē
piten ter blate en ten lanc eucl nem dijstel en scorie buche
en stecte in wijn en dinc dat it ter bestopren leuen en
mitte en ten waten nem des a-uuts een goet deel ende
legt ix daghe in wijn en oly ten x daghe sieder in dat selc

en maect een syroep en doch daer toe venoel zaet of dar
sap dat ghes den zicken

Radix of peper-raep

Radix of peper-raep is heet en droeghe inden derde graec
A walt alre meest in heet stede men besicht die wortel al
leen in medicinē men machte wel ij raer houden en dat
is die beste wortel die niet ganch en is en niet en stueret
als mensche brect en A heest cracht humoer ontbijden
en verterē en venijn aen haer trecken It teghē ghebe
ten wondē vā venijn nem haer a ruut en lecht daer op
dat venijn sal daer in vechē It dat sap van dien oude
mit wijn ghedi melcē of die puluer vander wortel in wijn
gheloden verdriyft die conde pille en doet zeer vime ende
reynghē die blaet It te ambon saghē hoest nem droeghe
inghen en sterck in wijn en cleyntē en doch daer toe ij
vieren oft drie van den puluer der wortelē en dat ghes
den zicken di miche It om dat door hijnt of dat mēlūm
of die secūdmē en quade humoer. wt der moeder doen
vlogen en wech gaen nem den puluer vander wortelē
nietē sap vādē oude of dat sap van buoet en doch dat
radie moeder of make een pille vanden puluer en sap
van buoet en strecte in die poerte vander moeder It te
ghē dat quaet eucl nem den puluer mit bouer-wijn en
dat sap vande wijndruue en ghif dat den zicken di miche
of ghier hem in die nesten It mit dien seluer cōlectien
smeer en wrijf die ghechchede lode It ten rede di me die
wortel ghesortē mit alijn It die wortel verdruet die
ghele socht en subijlt vūle humoerē

Enduua

Enduua is cout en droeghe midt versten graet haer-
en haer-blader bedichtme t medernē haer-blader-groen
in wei-moes of spien droeghe en doghe a met Jt t leue-
t mltre van het salen t gheelre socht ten simpel of dubbel
staen en t leuer die verhet is calme nemē die blade i we
esen of in wei-moes of mē sal t sap wt den bladen druckē
en druckēt mit latten water. Jt ten voer t zuete al en
te verheten leue en sonder-linghe t gheelre socht calmen
makē een sroep van hare sap van hare blade gey-want
haer-blader droeue sap hebbe salmet aldus clare-maken
en so alle sap-gen sal dat sap een wile zieden en latent dan
daen claren en die hefte sal inden groent valle en dat clare
sal dan bouē blauē cleynter zuutelec ween een doet sonder-
peisen dattet niet droeue en werde en wt dien clare sap
doch zuer en syeder op dat is een goet sroep en dese sroep
is goet sonder-linghe teghe die ghele socht ten rede claren
t het leuer. En wilen oec desen sroep maken laxatijf de
doch daer toe als hy byna ghesoden es tē lete reyne barbe
puluer en cleynter wilen mei-onghesoynt heeft hi die
meere kracht. Sy teghen coude rede van het zahē salme
desen sroep tē de den of ten vierde of ten vijden daghe
gheue na der verduwinghe. Jt dese sroep salme gheue
inden rede om zwellen repurgerē die ceterē en daer toe
calmen doen arbera ten+ace^m mit latte war. Jt t hee
leuer en ten herē zwellē nem die blader ghebreue en loep
op die regioen vander-leuen en op die zwellē of nem dat
sap en lech daer op mit enē nare doet. Oec weer en heest
die blader met so nem dat saer wel ghesode in war war

me mach dat zaet uemē voer die blader

Spatica leuer aruut

Spatia aruut is cour en droghe inde yerste graet. dit aruut wact in waterighe stede en ten virste in stenghe steden en heeft cleyne bladchen hanghede aen den stene en aen der eerde. En die moere blader heeft is die beste. en daer om heet leuer aruut in latijn waneet ten virsten boue al der leuer hulpele is en cheest lraet teuelen leuer die verhet es. **J**e dit aruut in wat' ghesode en dat gheorouchē verdrift die her vander leuer en onestopt die verstoppe mit en leuer en doet verclaen die ghelechte. **J**e een groep ghemact vanden wat' daer dit aruut in ghesoden es en daer toe ghedaen ten leuen ala bma ghe maech is puluer van rebarbare verdrift sonderlinghe te ghele lacht. **G**hi sult weren dat me dit aruut doen sal in alle groepē diemē maect t' herten vander leuer dat es alre goet ter leuer.

Es vltē puluer van aper gheberne

Puluer cris vltē is goet de ghemē die onghelue wer sijn vā teele humore die wt dr mit omē of van roe humore die wt dr maghe omē sijn. desen puluer reuwer t of tvaele wane dwa in wāren en dat sal me doen mit venoel sap en draucher of mit homch en wā me wat' dat sal pu gere alle die humore van melancolyen en mabe doen verwe

Fructu vltē mostaer t saer

Wit mostaer t saer is heet en droghe inde derde graet be de zaet en aruut is goet t' medicomē cheest lraet die hu maer verteren en ghelecheit remabe. **J**e dit zaet uut vlystly

gheldden is goet teghen die oude pisse rei- v. r. i. u. e. temalen
rei- gichten. It' nem dat aruut en' ledet in wine en' maect een
placet dat lech op dijn leyden dat maect di al gheyle lech
op dijn ghemect edet die v. r. i. u. e. welmalen

Straximus elthen boem

Elthen boem is cout en' droeghe inden anden graer. It' ten
biuueuel rei- Paerheit inden lichaem en' rebestouf v. r. i. u. e.
nem den batte en' bade den ycken daer- in of ziede de batte in
water en' wijs sine lichaem daer- mede. It' den puluer- vade
batte ghedronche mit reghen wat' verdrift die cu- maghe
die coemt van lancher- maghe. It' ziede den batte in wijn
alijn en' legghe ene narte doer daer- af op die maghe. It' nem
die louer- vade elthen boem en' breecke mit alme en' ledet
op den ruce of op die puulden etal thant gheneten. It' dat sap
vade batte doer die ghebroken been thant helen daer- op ghele-
ghet.

Funus tre der eerden roec

Funus tre is heet en' droeghe inde anden graer en' heet
luache humoer- reberten en' reeynghe dat aruut belicht
men t' medemē. It' reghe den rede van couden- zalen nem
dat sap en' drinct mit wine dat verdrift de rede. It' dat aruut
ghenome en' in wine gheldden en' dat wat- in ghedronche dat
steret die maghe en' opluuet die zenen en' aden en' maect goe-
de verdulmghe en' reymcht die colere en' zuuer- t' binnē alle
die lede.

Galanga Galgaen

Galga es heet en' droeghe inden darden graer. Som lude seg-
ghen datter een boem is somme meylers segghen datter
een vrucht is. Dyalcorus segghet datter een wortel is diene
vijnt in plicen. Si mach duere vijf iac- in vele luachē- ghe-

calte luesen die vordachnech is en zwaver en die starpe smaer
 heeft en die bleec is en morwe en doech niet Si heeft luacht
 telken die dat bloet en natuere en tontbynde en teberden die
 humors en machte valcken mit eene wortel heit cyperus
 en gheliker der galigaen mer cyperus heeft ene soue smaer
 en galiga heeft ene starpe wel rubende smaer It om te lthe
 die verdubmghe en teberdrue die stecten inden maghe
 van couden of van wijnde Nem galiga en zieden in wijn
 en drincke dien wine er is groet hulpe der maghe en des
 vromens It e berne telkenen nem dien puluer en doch
 en in dine nalen It teghe den swanne nem de puluer
 ghedroncken mit be-naede It sap weat dat groffelluaghel
 dat hout en die blader daer af hebben ghelike luacht mit
 galiga It galiga stert die maghe va fleume Si ontbynde
 die groene wijnde Si stert die verdubmghe Si doet den
 mont wel rube Si verdriest dat lancceuel Si herber die
 zeue en die aden Si doet wel mine en vmeer die luxure

Grana sals der sonnē greyne

Si sonnē greyn is heet en droghe midē der de graet as
 een auit wes zaet heet der sonnē greyn wantet stene
 en blechende is mach x iac. dueren It nem dat zaedt
 en ziedet in wine en drinc de wijn of nem den puluer en
 doch en indijn spie dat doet vergaen die coudē pulle ende
 doet wel vme make tontlopt die blake en doet vergaen
 dat lancceuel en breect den steen

Cypus ylop

Cypus es heet en droghe midē der de graet dat auit
 blade zaet en blaemē beschemē in medicinē altes bloet so

salment wunen en droghen baten, der sonne men maect
een idel houden. heeft bracht conbynden quade humore
tebetere en den hem te trecken. It reghe de coudt heeft
nem dat aruut en siet in wine mit droghen vighen
worten selue nem electuarie diene daer af maect ende
heit dyaylopus. It haer zaed ghesoden in wine die ghe
droncken verdrifft die stecken wt der maghe en wt
allen den lichaem binnen. It nem ylope en zieren in water
en laet daer een vrouwe in sieten dat reynicht die moeder
van ouerbloedighe humore. It ten selue maect een pille
van haeren puluer en van oly en doch die in die moeder die
calte zee reynighen. It ten hoeft zweer die puluer of
dat aruut ghesodent mit water in een panne en daer
af een plaetse opt hoeft ghelegghet dat verdrifft die
coudt lopinghe wt der nalen en den hiech. It ylope in wine
ghesoden en daer af een plaetse ghemact verdrifft die
steect inden lichaem of in die maghe van wine of van
roen water daer op ghelegghet en tot allen dese dinghe
is ylope goet ghebelicht in water moes of vleych maect.

Cyperum sene Johans aruut

Sene ians aruut is heet en droghet mit derde graet. It
dat aruut ghesoden in wine en ghedroncke verdrifft
die coudt pille en doet vloyen menstruum en doet wel vrome
mabe. It dat aruut ghesoden in wine mit leuer aruut en
ghedroncke dat luere die leuer en reynicht alle die aaden
en doet vergaen die steect indie dien en verdrifft oec ve
nijn gheplactere. It dat aruut op wonden ghelegghet heelt
die wonden haestelike. It een plaetse vande aruut is goet

oghen verbernt zeer. It dar cruut ghedronche mit wine
en laet dat lichaem mit vielken.

Julquamus . billen zaed

Billen saet is cout inde du-de graet en droghe in den
anden dat saet is driehande ers wit zwart en roet dat
zwart mach doden dat wit en roet belichme in medicme
heeft bracht reddden en die nature reddwinghe en doen
slapen It om die zieke reddden slape In het sochte nem dat
cruut en zaedt en ziedet in wat en mit dien wat wryf
den zieke lijn voerhaet lijn dunnic en dwach hem sijn
voet en sine hande It te selue nem dat zaedt ghepuber
zeert en wort vanden ey en in ouwe melc en een lurtel
alijns en maect een plaect en legt voer sine voerhaet en
den dunnic It nem dat selue plaect en doch daer werten
woper oen lurtel toe dat doet die tranen en vloeyen van
den oghe ghenelen It om te verdrue heet zwellen een
perden nem die blader vanden oude of dat zaedt ghebre
uen en rote oly maect een plaect en lecht daer op taal te
laen It om vime reddden make lech dat zaet of blader in
water en laet se zieden en ontfanc dien roet benede drie
waer of vier waer It ten tantzwer van oude zake een
haetelike medicme dat cruut ghebreue en daer op gheleght
helpt alrehan It ten selue dat cruut ghebreue en tullehe
den tanden ghehoude It te selue nem dat zaedt en woper
in die colen en ontfanc den roet in dine mont en dwa dine
mont mit heten wat en spuue dat wat wt meen wat is
die tantzwer vande worme du sulce die worme vijnden
druen op dat wat It ten selue doch dat sadchen in een

swak en d'vime

cruutswet

calken van was en leggher op die hemubac ^{hā} was-me dat
zaet mach y waer dueren **I** die oly van billen licht de
ghech sundelinge zoer daer mede ghesmeert

Silvū lēlye

Ily is heet en vucht die wit lēly is die beste **I** om reu-
pen zwellen nem dat aruit en wruet mit swinen sūdur
of zieder mit oly en lech dat plaecten daer op **I** t leuen
en rei. unte die verhaert sijn nem die wortel vander lēly
mit berenclawē en wortel van galant en lubbestoc en
leete in oly en in wine en smeer daer mede die ziden dat
cal die milte en die leuer weder verbliden en groeyen

Syncees gey-curael

Mer-curael is heet en vucht inde maet en a laxere **I**
om den lichaem relaxeren en die cay humore wt de lichaem
wedruue maet ver was-moes van gey-curael vā spalen
van ber-naedzen en van papplen dat cal de laxere d en
die cay humoren wedruue **I** vā mer-curaele cay of ellet
daer a in ghezoeden is van oly vā honghe en vā zout
maet een zcher chacei dat cal alle die verhouden cay
humore wt den lichaem aectē

Slau-us bachelar-boem

Bachelar-boem is heet en droghe inde anden graet blader
en vruchte besichtē t medicinen die blade machmē en
waer houden **I** teghē dat lanceuel smeer en wrijf die
lancē mit wine daer die blader in ghesoden sijn **I** ten
seluē maet een plaect vander seluē blader in wine ghe-
soden en legt op dijn ghemacht en op die aecte **I** dat
plaect is goet dat verouder maghē **I** t ca-mghe vā

couden salen di-nc den wme daer die blader in gheliden
 sijn se nem dat babelaer cruut en breket en ziedet dat
 lenghe wile in oly dan cleyuiter doer een stamine en dat is
 babelaers oly en die oly verhet die veroude maghe en
 verdryft die stoecten inden armen en ver-blijde die verou-
 de zenen en aden **Tolyu dore**

Die is heet inde anden graet droeghe inde du-den a subrylt
 groeue humoren se dat cruut gheliden in wme verdryft
 dat water ghedroncken auonts en merghens se verdryft
 die ghele socht alsoe ghedroncken

Malua papyle

Papyle is couw inden ier-ten graet en vucht inde anden haer-
 maniere is elker hande huus papyl en groet papyl diene
 heet hoerle en wader hoghe mit breiden blade oer huus
 papyl daer hi hier af greeet is die subrylate en die bette en
 is couden dan giner papyl en heest die subrylate vuchtheit
 se om te verdrue heet swellen inden ier-ten nem papyl blade
 en wryfte mit sinen sinour en lechte daer op al om se
 dat wader daer papplen in gheliden sijn ghelweue om die
 noet en hande en ont voerhoest in heer. weht coel dat
 behaem en verstaet die heete en doet den zehen clapen se
 in wermoes gheliden en ghegheue ontbijnder die wijnde en
 lareere se die wortel morue gheliden en op swellen ghele-
 ghet rijpt die swellen en morue se die papyl gheliden
 en daer in ghebrayt rudighe lede verdryft den ruut se die
 papplen gheliden in wader en dat war ghedroncken is goet
 en droeghen hoest en sturk die tyllie In hee socht die voer
 en die beene diebe gheueft in hee war daer papyle en

mercheue mit wortelen in gheloden sijn dat steret den ziele
ken en die reflect die herten ouer al tijt

Foyenta alment

Alment is heet en droeghe midt anden graet alment is
menighe hande een alment is diene heyt ppe lic hofment
en die is heet en steret natuu like een ander. Aclment is
dieneu heyt Polment en die is wult en grof in haere
kracht een ander ment is en heeft sterpe en langhe
bladen dan dander ment en heyt roemliche mente en heeft
oec meere kracht een ander ment is en heeft die munde
zuuerlike blade ghelijc polleye en heyt acenment en heeft
die natuu like kracht. hofment daer ic verste al quaer
diene heyt wut Aclment is die ghemeneude en die beste en
behoert der medicinen beyde groene en droeghe en is va vele
krachte oen salte wimen talre tijt als si groen is en die
ghenle buet der sonne men machde een iac houden si
heeft kracht te verclaen en tourbijnde quade humoer en te
vertere en te sterke die natuu. **I** reghe den stinchede
mont van vulen tant bleylich of tanden waleh dme mont
en tant bleylich nur alijn daer. wument in gheloden is daer
na wijs dijn tant bleylich nur puluer van droeghe ment
daer sal zuueren dme adem en zueten. **I** om de apperije
te sterken als hi belet wart van coudu humore die boue
indie maghe sijn maec een salue va meynat van hancel
van peper en van alijn die sal de apperije gheue. **I** e
ghe die coent van krancher der maghen of van cout
ziede ment in water en alijn en maec daer in een doec
nat en lochen heet op die maghe of erbe die mente in water

raes **I**t teghe die **W**innighe of **h**aringhe van enghen
 hande **z**ahen nem ment mit alinc en doecht mer heeft
 die **z**iet den rede alleen mit alijn en druc wt dat sap en
 nem lionden van brode zeer ghebacht lech in dat sap en
 dat houdt den ziebē voer. nase en voer. mont en **W**ijft
 acndie lippen en tande en bynder op die polcader. en later
 den zieben hauben mach hijt elal hom stercken alrezeer
It om die moeder. te **W**innighe ziede die blade van menten
 in wijn en lech daer. af een heet plaect omrient tghemacht
It teghe dat lanceuel nem een bolchben van mentē ende
 ziedte in wijn en lechte op die doecht heet a sal veigae
 en sal woren warme. me gheue volle medecine toghen
 beijn daemēle gheue sal mit mentē sap want wichte ment
 heet aracht vernie op haer. te **W**innighe of me sal die medecine
 gheue mit water. daer. mentē in gheloden is **I**t mēre sap
 of wijn daer. si in gheloden is ghedronche mit homch dat
 onstopp bestopte leuer en milce en bestopt v. me van cou
 da. **z**ahen sonder rede **I**t mēre sap alleen ghedronche doer
 die pier. **W**ormē **I**t mēre sap mit oer. ghegort door den
 oer. **W**ormē **I**t teghe den coudē hoelt zierde in wine mit **W**ijft
 ghen en di. me dien. **I**t mentē puluer. in spilen ghedaen of
 tuente gheloden in wijn sterct die verdullinghe en verhet
 die coudē maghe **I**t mentē in war' gheloden en mit dien
 war' **W**ijft die ghebrevet is hi sal ghenelen **I**t doch haer
 puluer. in een sacchen en lecht op dijn hoelt dat ver. drijt
 den couden raume **I**t in voghelen ghesche diemē braet si
 trect in haer. dat vernij **I**t alle spite daer. mēle in belicht
 waeste ver. duweler en ghelont **I**t men mach v. emsthe.

lant zwel

voet

ment steenment of waerment nemē deen voer. dander. reghe

placcarius **F**zellboni steenleues. of melloer

Melloer is heer midt verste graer na een a-ruur daer. dar
na heer. oer heyrmar. conny. a-ruur. dar. daer. mit. sine. a-ruur.
belschruen in medicinē want. so. cleyne. celt. dar. met. a-ruur.
vanden. a-ruur. ghescheyden. han. cheest. lu. acht. dar. bloet.
zeer. rest. chee. van. sijne. wel. ruyentheit. **I**t. dat. a-ruur. ghescheyden.
in. wine. steret. die. maghe. en. gheuet. goede. ver. dullinghe.
er. di. yst. die. groene. or. me. hi. onstopt. bestopte. blate. ende.
aden. en. doet. vele. v. me. maken. **I**t. dat. zaer. ghescheyden. in. wine.
sen. maect. die. quate. ver. dullinghe. en. van. goede. smac. **I**t. reghe.
die. gheen. die. van. quade. lichten. sijn. of. van. smac. **I**t. weert.
nem. dat. a-ruur. gaghels. blate. en. selgen. blate. en. zierse. er.
men. in. stercken. wijn. en. doch. een. laben. in. den. wine. en. wine.
daci. den. mensche. naect. in. als. hi. heerde. ghedoghen. mach.
en. deken. en. laren. daer. in. droeghe. hi. sal. ghenelen.

Naturu- hoi- te

Roi- te is heer en droeghe midt vande graer haer. zaer. belschruen.
men. in. medicinē. men. mach. v. iaci. houden. **I**t. heest. lu. acht.
tourbynden. steet. en. ze. cheit. **I**t. reghe. der. gich. midt. ruy.
die. coemt. van. heren. so. chee. van. bestopt. humorē. die. zier. sal.
estulben. dar. zaer. en. legghent. oer. onder. sijn. tonghe. dar. om.
bynde. die. quade. humoer. **I**t. reghe. die. gich. in. anden. leden. **I**t.
dar. zaer. en. ziedet. in. wijn. en. lecht. in. een. saccken. daer. op. en.
dar. a-ruur. mit. vleyth. ghesoden. es. oer. goet. rei. gichē. **I**t. reghe.
dar. lancoewel. midt. lancken. of. midt. buuc. dar. zaer. ghesode. in.
wine. en. oer. op. die. steet. gheseghet. dar. selue. ver. drijft. die. co.

pulle

Mux mustarel. mustare.

Mustare is heet en droeghe inden vierden graet en is een
 vrucht van ene boom die in indien walt men wortse als a
 rpe is vijf iaer machte duren oey alle luesen die cleet
 sijn en was en niet puluer almeste breech en die van
 der pen sinact sijn en als hem dit ghebreect sal mede met
 in medime wen si heest luacht in allen zaken van haere
 wel ruhentheyt se reghe die veroude maghe en onuerdu
 welke en bleecheyt van couden et al mer ghen een halue
 mustare of een heel is si cleyn thent du ghenesten bide se
 reghe onuerdubbelcheyt der maghe de leuen di me den
 wine daer mustaren in gheldden sijn se die wine daer
 mustare in gheldden sijn anys en comijn is goet ghedronc
 den den zichen die beheert sijn want hi verdiryt die drecten
 wt der maghe en wt den ghedernce van groue wijnden
 se om d' rechte die gheeste van binnen di me den wijn daer
 mustare en matie in gheldden sijn se haer luche ontfiken
 in die nesen start die he ne en die gheesten van binnen se
 mustaren gheen doer ghehoude bide welbaert bloeden

Cur vomica. haer-uore

Haer-uore is heet en droeghe oye besichte in medime dat
 si binnen heest oer haer ball en doech mit si heest luacht
 de wen baren en purger die cleume en colere oer want
 si alleen ghegheue mit anyx baren daer so gheest mede in
 d'lei manere cest dat cleume of colere sijn boue inden hals
 vander maghen so salme neme den puluer vander uore
 en zieden in wat mit venoel saer en reghe cleume sal
 men gheue dat wat mit oxymel en reghe die colere mit
 oerp acerolo.

Gorden ghe-ae

Ghe-**l** is cōur en droghe van ghe-**l**en maecmē vele dinghe
die der medicinē toebehorē als ghe-**l**en wellinghe ghe-**l**
mele in war' gheleden langhe dat men gheest ziele lude vā
heten rede. Ghe-**l**en stoue ghelesen en gheleden in war' ghe-**l**
war' beghint teroden en rediche dat war' en wellinghe vā
ghe-**l**en hebben alre goede crachtē in het lochte en velen
en die binne zwellen **J** reghes heet zwellen **J**den ier-**l**
maec een plaect van ghe-**l**en war' en alijn dat weder-**l**
die herte en mengt mit eyes doden lo ripen **J** te conden
zwellen teripe maec een plaect van ghe-**l**en mele en van
terpenme en van homighe dat sal zeer ripen.

Papauer manoplaer

Manoplaer is cōur en droghe mē derde graer mē vinder
wit en swart dat wit zaet is cōur en bocht dat zwart
is cōur en droghe en meer dūde-**l**en macht x ier-**l** houden
en doet slapen en slopt en reynicht die humoer **J** te slape
maec een plaect van zede mit vrouwen mele en wit vade
eye en lecht opt voci-**l**oelt en dūmmē **J** reghe ver-**l**
leuer en heet zwellē nem dat zaed of dat a-**l**uut en ghe-**l**
mit rose oly en lecht daer op **J** reghe die dor-**l**en in herte
nem dat witte saed en puluert en confireert mit syde oly
en smeer alouer den rugghe **J** reghe dore bor-**l**en en ter-
dore lede nem dyapaueris albi **J** dat mele ghebescht mit
groep van syden is heide goet den ghe-**l**en die dore of dore

Bor-**l**en hebben. **P**entredanū vertiens venvoel
Ver-**l**ens venvoel is heer en droghe mē derde graer mē
wortel beschemē in medicinē men machte een ier-**l** houden
J die wortel gheleden in wijn vandi-**l**et die conde pisse en

doer wel v. me maken en ontloopt mit en leuer. It dar
a-uur wurter wortel gheloden in wijn en oly en gheplact
op die lende en om die ghemacht breeet den steen en is oer
goet als voer-ster is gheleyt op die milce en moer. Wer die
heide mit. It dar a-uur of wortel in wat gheloden en
vrouwe daer mede ghebbreue tultche haer. ghemacht en de
nauel ontrent wer vloyen menstruu

Polypodu wilde vaerne

Wilde vaerne die waert op den eykelboem is die beste die wortel
ghelodene en ghedroghe mach duere twee iaer. It ghe
loden in wijn en ghedronche ontbijnde die groue wijnde. It
reghe dar lancuel en birmighe inden nauel en ghesontheit
rehouden. nem die wortel. hyle venoel zaer en anys een
goet deel mer. 1 vand wortel want si laxert zeer ende
sieder in wat en dar di-nit morghe en auonts of nem
die wortel alleen mit venoel saer en anys en sieck. of
nem den puluer vander wortel alleen mit anden specen
die wel ruben en eyere die hout ghesontheit en ver
drijft dar lancuel en breeet den steen

Petrocelmu Petro-cely

Petro-cely is heet en droghe mede anden graet haer. Saer
is goet ter mederne en mach duere v iaer. Petro-cely in
quien gheloden maect goede verdubbinghe en sterct die
maghe en verdrijft die wijnde si doer wel v. me make si
breeet den steen gheloden in wijn. It wat moes va haer
ghemaect is goet de ghenē die quade milce en leuer hebbe

Pulegru polley

Polley is heet en droghe. me talle wimmē alre bloeyt ende

droeghen buut der sonne. It' teghe couden hoest zede polley en
vighen in wine en die wine drinc It' nem polley en waer
de alleen onder. wat in een kerf en lechte op dijn hoest al
heer dat verdrijet den couden reume. It' wine daer polley
in gheldden is verdrijet die steet inder maghe. It' polley
in wat' gheldden en uut dien wat' woude ghedwoghe dat
doer die woude wegaen. It' dat wat' ommeent der moeder
ghelbreue dioghe en reynche. It' liede polley en vighen
in alijn en gonghel dien alijn in dine bele en en laet niet in
gaen. mer quiter wede. wt dat verdrijet den hiesch ende
zuuert dat cant vleych. It' wat' van polley ghemaect zuuert
en claert die oghe. It' polley dorre of groen in spilen ghel
den maect die qule verdaveler en keret die maghe en is
vrouwen goet om die vloyer teanghen.

Ghira peren

Peren sijn out en droeghe die wilde peren sijn coudere dan
die huusperen. die ripe peren stoppen min dan die onrijpe peren
peren roe of ghebraden ghenomen na der spilen helpen der ma
ghen verdulven en druchte die qule neder en yden die maghe
mer peren ghenome voer der qulen stoppen den buut. It' peren
gheldden in reghen wat' en gheleyt op die hals vander maghe
verdrijet die eninghe van coleren. It' gheleyt op die hals
en beneden om den buut verdruet dat buutocuel.

Ghumbū loet

Ioed is out en bucht inden anden graer van loet maect
ene vilal en ene storer. daer in doch rote oly of Evelyn oly en
wrijft also langhe inden loede dat die oly beghint redichen en
zwaert werden vanden loede en doch in een ander wat en

dat heyt loed salue. die salue is wonderlike goet en helpt
en heylet brand van vier of van wat se' er coelt here zwellen
en doetle helen ghelmeert ommeent bueten en heelt die ghe
ulde zereheit. Sander lunghe zoe ommeent ghelmeert
Polu. berthpoley

Berthpoley belichme in medicme a is heet en droeghe
wie hene bloeme salment wunien a mach een iac. dueren
se' reghe den couden hoest en maghe nem dat oruut en voline
daer. die seuen wt sijn en zierle in wijn en die wijn di me
reghe de se' palle se' die wine daer. dit oruut alleen in ghe
lodeu is di me reghe die veroude maghe ten verouden
den men ten toroouen t leue. t milde t zene t bladen re
couden. palle. **Wallula. Polme** daer. die seuen wt sijn

Bolme daer. die seuen wt sijn sijn heet en vucht die wine
daer. a inghelden sijn en gheplacert op die maghe ver
driest die steeten wt der maghen en is goet op coudes zwell
len se' van om ripen driue maet puluer. aldus den dop dach
of dat daer bime is droeghe in die sonne en puluerert
den puluer ghenome in spilen is goet reghe dat buuc
euel en reghe die ha maghe van coleren of gheplacert
om die belchen ten buuc euel en op die maghe te caeghe

Pyonia pyonie

Pyonie is heet en droeghe inden anden graet en een
daer me die wortel af belicht in medicme men salte ma
wijnt wunien. v. uer. mach a dueren die licht en halis
en doech niet a heelt verholen triacht reghe dat quade euel
se' een quaden euel. nem die wortel dat saec een of drie
en hanet den zeben aenden hals hi sal gheuelen. **Sakou.**

orcont van ene dien hijt acn den hals hinc en als hijt af
 nam had hijt wonghemac en als hijt hem acnden hals hinc
 en had hys niet. **J**e te selue ghes den poluer di miche daer
 af mit wine daer buoet in gheloden is of mit ruwen sap
Je te gichte di mo den puluer mit wine daer beuer sijn in
 gheloden is van wortel of zede die verdrift die coude pite
 en doet vele vime maken **J**e te moeder te reynghē aet den
 puluer in water en liet daer ouer en ontfact die lucht
 of zieden in wijn sineer daer mede ontreent die moeder **J**e
 die mit groter pinē ten soel gaet niet boemwolle inden
 wijn en gadaer op sitten heet uiter van coude salen

Bredelweghe is cout en droghe midt ier te gaet teghe dat
Plancago bredelweghe of lams tonghe
 bloet t nalen maect een plaet van malac en bredelweghe
 mit vrouwen melc en lacht bi den dunnic haer calcu wine
 inden heit dat duert een ier en behaent voer die
 aruit **J**e nem dat aruit en lecht op die nelen dat stempt
 bloet **J**e teghe dat buuc eucl nem dat laet en soet mit ur
 mancopslaet dat melc sal die zier eten en di miche **J**e teghe
 den rancelwee nem haer wortele en zierde in alijn en wijn
 dat houde inden mont en die wortel culche die tande **J**e dy
 alcorus legget vier daghe al om elcs daghes iij blade ghe
 ghetē nuchten au ceert den rede quaeden **J**e iij daghe elcs
 daghes iij blade au ceert den rraen **J**e ix daghe elcs daghes
 i blad au ceert den cordiaen **J**e xxx daghe xxx blade gheghe
 ten nuchten elcs daghes een au ceert dat groet eucl **J**e haer
 wat dopt en coelt die leue en houet clamien inden red
 buuc eucl ghenouen mit subalen wijn.

Rosa

Rosa is cout inden yerske grader en droghen inden ander 20
 te groen en dore belicht men in medigne. Som wile winder
 melle nas' rypheyt doe machmelle met langhe houden. Men
 salte wine alle bma ryp lijn en die blade met al volcomen
 liden wt ghelaten en lijn en die rodacherich lijn dat lijn die
 beste. Men die alte bleec lijn en zwart en doghen niet als
 menle vint salmele droghen bue da' comen me machte r.
 ier. houdē of drie iaer. It van groene rose maecme vele
 medicme. Men die dor. rosen belichtme in apoteken wat
 menle best puluech mach It honich va' rosen maec men d9
 honich salme bue en reynghē en deynlen en daer toe
 doch rosen blade verliche en groene reyne ghepulueren
 en elayn gheleerit en later zuden een covt stont en alt
 roet wart en et rubet na den rosen doe eest ghenoech
 deynlet zuurlibē doe machmet v. iaer houdē dat heest
 bracht tekerken vādē rosen en te reynghē die humoci
 vanden hoenighe It desen dranc salme gheue wint's om
 te pu. gere. melacoly en fleune en des zoemers die verarmet
 lijn It om die maghe te reynghē van couden humore en die
 maec tekerke di me desen dranc mit wat daer vensel
 in ghesode is daer toe doch drie graenke dours en in vi. pont
 honiche doch een pont rosen

Zuber van rosen

Ein groene rosen blade als voerit is en wijfde onelle
 en menete mit zuber. als in vii. pont zuberis i. pont rosen
 doch dat elame in een ghelas en dopt valt en hanghet xxx
 daghe in die sonne en ruert wel om alle daghe dacter wel
 menigt dat zuber machme houden iij iaer. Vele zuber is

goet ghebelicht in herten. docht hi oer et den ziele en ver-
claert die hert hij verdrift si en hi benoemt dat bare hi
coelt die leuer hi verdrift den zwinne me sal en nutten
nut rose war of mit clecht war hi stopp dat lichaem va
dierchande buuc euel natuus-lyken.

Syroep van rosen

Syroep van rosen maecme dus nem claci ver-ly rosen
blade en doecte ontwe en druc dat oep wt mit conne war
en lieder en claret. wer dat meer die syroep va groene rose
mit ier-ite laxeert en meer na stopp. En syroep va dore
rose stopp mit beggin en mit eynde. dese syroep heeft a-acht
resterche en restoppen. **J**e reghe buuc euel dinc syroep va
rosen mit rosen water. of mit veghentwar. **J**e te rede dinc
dese syroep alta bloet ghelaten heeft dat verdrift oec den
zwinne

Rose oly

Olye van rosen maecme dus nem ver-ly rosen blade en
breecte en dochte in oly en laerte zieden ghehanghe in ene vore
in ene ziedende betel mit war en wort goet oly clente zoecte
doer een doec. Som lude doen die rosen en dien oly in glaci en
hangher xl daghe aen die sonne. mer dat is onrede. En die
oly is gaet der herten leuer. ghesmeert op die zide. **J**e te heeft
zwee. smeer dinc voer-hoect en dinc dunninc. **J**e reghe die
hert en den amelicende zwee smeer hant en voer en den buuc
en doch dier we vreten puluer van sandaly en van rure of
ghet den oly den ziele rezen reghe dese dinghe en sinder-lynghe
reghe ver-herken leuer want dese oly ver-llaet die her ouer-
al dat lichaem en coelt den ziele. **J**e te oly. ij. pont olys. i. part
rosen. **J**e hoemc rose war maect dat is wel com. Rose war

aeret en loyt se ten buuc eucl en rei- la- inghe di- me
 rose wat' mit wat daei- malar in gheliden is of garolot
 toghe buuc eucl anders- tinghe van arancheit der- natuere of
 dat die medicme tezei- laxerit se cheghen tebrohe cant
 vleych en ioc- malar gheliden in rose wat' of rolen sap dat
 been is en dat gheoufyt aen die sonne daei- mede Ancei-
 dijn cantvleych se reghe dat zwinne di- me rose water- simpel
 of loyt in dat aenclhijn se rose wat' aeret die oghen en dat
 zune en maectet daei- se rose wat' mit aenclhijn gheleuert
 maect daei- aenlicht se dorre rolen voer die nase ghehoude
 aeret die herne en dat hert en ver- blyet den gheest se ten
 buucoeucl di- me wat' daei- rolen in gheliden sijn- of maect
 een plaet van droghe rolen en mit van eye en alijn en loch
 op dijn lechden wa- me dat loyt se rei- la- inghe zied dro
 ghe rolen in alme en maect nat ene dwer en lechen heet op
 die maghe se ten zwinne nem puluer- va rolen mit eyere mor-
 we en di- me dat wat' daei- droghe rolen in zieden se dat
 zaet dat mids in die rolen leghet dars goet reghe buuc eucl
 en la- inghe gheliden in wat' en op die maghe gheplactert
 of op die lechden ten buuc eucl of me zieder in wme ende
 Ancei- daei- mede die maghe of den buuc se ten bloede te stoppe
 als een cant- waghenghen is hout alme in diue man- daei-
 rolen daet in gheliden is se weert darme rolen sap houden
 maect een iaci- se reghe rode oghen en Ancei- te van oghen- nem
 rolen groen of dorre en aertle in wat' en die plaet op dijn
 oghen die ghenoech dijn oghen zellen chant daren en wede- come

Vasanius. peper- wort

Peper- wort is heet en droghe inden anden graet die wortel

is goet te medicinē beyde groene en dorre en groene is li-
best men machte een iaci- houdē vander wortel maectmē
een goet ormel. Men sal die wortel een luel biche en
leggheuse drie daghe in alme en doch daer toe dat da dēsel
houck ziedet telamē dat ormel is goet teghes den rede
cotidiaen en quartaen en wiltu daer zuber toe doen. Soe
eest een goet liroep teghes den rede condiaen traen of
quartaen en die salme nemē inden wijnt meigheus en
auonts mit waerme water.

Rubarbra is heet en droghe inden anden graet en heet
aacht te reynighe die colere. It teghē die bestopte miltē en
leuer die verhet lijn nem rubarbra en mengle mit waer-
me wat en di-nc dat en doch daer toe astra caracina
so it best. It teghē die ghele cocht di-nc rubarbra als voer-
sareuē is en doch daer toe carleyen sap

Ruta wijnrute

Wijnrute es heet en droghe inden anden graet. Rute is
alre hande wilt en cam Wilde rute heet piganius die cam
rute plantmē inden hoene die cam rute is die beste en daer-
groec ic voert af beyde saet en blade lijn goet te- medica-
nen dat zaet ghebonnē in den herst machmē v iaci- houdē
die blade ghedroghe een iaci. Si heet aacht venijn humer-
toncbijnden en teverre. It teghen dat quade oouel bade te
zehen in rute. It ruten zaed wein ontfanghē mē nalen
doen den fleume lopen we den hoede en reynighe die herne
It teghen den gēen onghemac nem die poluer van pponen
wortel z ij en siedet wat in ruten sap en doch daer een

luttel wijns toe dat ghes di-mcken den ziele **Jē** nem ruce
 en ziele in wijn en dat di-mc dat doet den reume oer lope
 wt den hoelde en aert en reymche die he-nie londer-tinghe
 zee- **Jē** teghe ghebre vā oghe van couden zabē nem wijn
 in een vat en wap daer- ruce in en di-mc dien wijn alwes
 by sal dyn oghe verclare en ghenelen en lope dyn aghe a
 zullen di droghe en lijn dyn oghe verdonckert elal di vergaen
 en a zullen vanden wijn claren **Jē** een cant-woer- nem ruce
 ghebrake ten saep toe en lochte als een plaet op die zeurheit
Jē een ander- nem den harden deel van ruce en ber-nen ter-
 colen bina en loch dat mit hol van dinen tanden elal di be-
 gden **Jē** teghe vercoudden maghe en der- maghe gichten
 en ten gichten alle der- lede nem ruce en beuer-**Wijn** en
 ziede celamē in wijn dien di-mc of wryf dijn lede daer-
 mede **Of** nem ruten sap mit puluer vā beuer-**Wijn** te
 colue dat di-mc of smeet- die giche daer- mede **Jē** teghe dat
 lanc euel nem 3 ij van elula en aerte mit hornch en doch
 daer- ten leden toe ruten sap en di-mc **Jē** e bestopte milt-
 en leuer- ver- coudet- pillen en ter- bestopte- v-mē ruce ghes
 den in wijn en wortel van venoel of die puluer- vā ruce mit
 venoels sap **Jē** ruce ghesden in oly en gheplactert op dat
 ghemachte ver-dryft die oude pulle en doet v-mc nabē **Jē**
 teghe die qenā of die por-**de** benede van couden- zabē nem
 ruce en aedle in wijn en ganc daer- hoer op aeten die ghe
 noech **Jē** heelt vā her- **Wijn** ziede ruce in wijn aljn en doch
 oer alde **Jē** ten mel-**u** ten doden bijnde- in die moeder- en
 ter- scardina doen vloyen en weg-**gaen** nem leuenboom ende
 ruce of ruce alleen en haer- **Wijn** sap ghes di-mcke mit her- **Wijn**

en nem ruten blade en plaecten te hoer mit oly en lecht ont
ghemecht. It reghe ghequerste zierheit van bute pure ghe
wair mit in een panne londer nacheit lech alleen daer op it
ten roden lopenden oghe nem ruten sap en confijt tezamen
mit puluer van comijn en lecht daer op. En heestru venijn
ghedronckē id di me ruten. It reghes bere van venijnde die en
nem ruten en wrijfde en lechte daer op. It doe wie behanghe
is al om mit wijur ruten die mach stoueliken gaen en doden
die bladellatke

Q Salix een willighe

Vitte willighe is cout inden anden graet en droghe inden
selue baat blader en bloemē sijn goet e medicinē haer sap
ghemacet van haer en bloemē dat ghedronckē verdrift de heer
rode. It reghe lwerē des lichaems van binne nem baat ende
beinen repuluer en drincken mit wine of mit bier en die
selue puluer heelt telken en ondrilde zweren daer op ghe
stroeyt of binnen ghedroncken. It dyalcorus seghet die selue
puluer mit alme ghedroncken of mit alme gheplaectert ver
drift die wrarten en roeuen. It die loue en die blade ghe
stroeyt en ghehanghen onder der zichen lude beide van her
sochte en rede becoelen daer mede. It die voert daer in ghebet
welc alle die lede. In baden sijn sy goet.

Q Sambucus vlieden

Vlieden is heet en droghe inden anden graet die baat die
blade en die blomen sijn goet e medicinē hy heeft a acht den
hem ten reche en te purgeren fleume. It reghe den rede con
den en raacen nem dat middelde baat tuchen hour en den
ouersten baat en zieden in wijn en ghet en drincken vanden
aachtē eer die rede wecoemt. Of een ander vlieden botten

en worden salu langhe looren en wruu mit wine ende
 doch daer toe 3/4 puluers van aulse en druc dat bor-den
 toezanc vanden rede Je dat sap alleen of mit homighe ghe-
 dronche doot die pier-wor-me Je vlieden in wine gheliden en
 ghedronche ontloopt mit en leuer Je dat sap ghegoten in die
 oren die eber draghen dopt die eber Je uen vlieden blade
 en bade en siele in wat en wrijt mit dien wat gheswollen
 hande of voet en die lede beneden sachre daer af conde-lyche
 zeer Je ghebaede in vlieden blade blomē of belken sachre alle
 gheswollen lede van water en doet vloyen meul-wit Je co-
 opalacetcap nem vlieden blade blomē oft zaet ofte gader en
 herte in stercken wijn en bade daer in dicke eelt van coudē
 fleume du salte ghenelen sonder wruel Je nem die bloemē
 groen of witte en belichte in qulen si laperen en doen wer-
 gaen den couden fleume Je wiken doen caren saue den balt-
 me ene ba melle op waert en wiken doe- doen gaen saue

neder-waert **G**empei-vina huulloec
Huulloec is een a-uur darmē altes groen vint en is couc
 en vocht in den deiden graec men salt groen belighe want er
 heeft vele crichte Doec gheleyt in dat sap en in wijnalme dat
 coelt vrinaren zeer die verberte leuer en verlichte **cham**
 van herten Je dat sap ghemengt mit wijnalme of vroulben
 mēle daer salme vruen hande voer-voert en dunnic
 den ghenē die in herten legghen dat coelste en doet slapen
 en ver-llaeste doe alle dat lichaem Je ten brande van vru- of
 wat maec een plaester van desen sap rode oby en wit walle
 en daer mede smeet den brand niet mit ier-ite mer als hi wa-
 daghe out is dan sachre dese salue ~~voert~~ Je te bloeden te-

nelen in ionghē lijnden van hoeten nem enē doer vande
lap en rose wat gheneder en lecht op die leuer en eenen
der apt voer-hoest en dummie dat bloet sal chaut droppen
dat is een experimēt dat herde zeer helpt It dat lap
vande huucloec salme belighen beyde wijnes en zomers in
hetē lochte refinieren omr voer-hoest dummie hede en voer

Sulphur- zweuel

Sweuel is heet en droghe midē derde graet en is goet te
ghē ruur die reclouē is It nem sweuels puluer- oly en
alijn en confijet dat tezamen daer mede ancer- den ruur
en hi sal vergaen

Weghewise of zuhorey is al een a-ruur en draghet blawē
bloemē en waelder hoghe die a-ruur is coor en vocht midē
anden graet en heeft onder-bondē a-achtē It die a-ruur
gheghere verdrift tbenijn wt den lichaem It die a-ruur
in wijn ghesoden en ghedronckē ontstoppt die bestopte leuer
van het zaben en verdrift die herte vander-leuer die re-
heet is en of die leuer vā herten ghequeet is dat ver-
ment dese dranc It dat lap van desen a-ruur mit amē
ghesoden in wijn g die unne ghedronckē bruect de oren
alte wonder-lik zeer en reynicht die zene en doer zeer in

Synaps zeppe

Zeppe is heet en droghe midē middel en midē vierde graet
dat zaet machinē houden v. iaci- It rieghē die gichte vā
ouden hantte dat zaet en houdt onder-dine tonghe dat
verdrift die gichte It rieghes bestoppede milt- nem dat
zaet en wortel van venoel en ziedet in water- en doch daer
houch toe dat clente en di-me It die blader- ghetweue mit

Almen Anour en dat gheleyt op die verhaerde milt dat
mo- wet en opluuct It nem dat cruut en ziedet in wijn
en lach dat om die leynden en om die hieschen dat doet bloeyen
menstruū en dat verdrift die coide pille en doet wal vime
mahē en opent die zenen It dat cruut in wijn ghesoden
en dien wijn ghegorghelt mids- helen en daer mede zier
di- agagūm dat droecht den huuch en reynicht die he- ne
van coude- vuchcheyt

Gerocola virgūm

Virgūm aen plaect daer- af ghemact en wir vāde eye
en dat gheleghet aen den dunninc dat stopp bloet t' nalen

Salthant **G**axib-aga steenbreke

steenbreke is heet en droeghe mē de- de graet wortel en
blade sijn goet t' medicmē It dat cruut in wijn ghesoden
of die wortel die wijn is goet ten brekēde steen ghedroēhe
en ter- coude- pille It den puluer- ghenomē mit mo- wen
eyen of ghestruyt mids- spilen vander- wortelē breect de
steen en drift wt en purgeert die senē en doet vele vime
mahē. die wortel mach dūere iij iaer en verdrift dat lāceuel

Gal zoute

Zoute is heet en droeghe van zoute alijn en oly machmē
mahē een car- inghe dat ghedronchē en daer- na die vnghe-
ndie hele ghescheben It nem soue en puluert gheber- ut
en lacht al heet daer- die coi- cōen wir- mgt et sal ver- gaen
It van homch en van zout moghestu mahē een pille

Galua zelue

Zelue is heet inden w- sten graet en droeghe mē andē
die blade alleen besichtmē in medicmē mē machē i iaer-

houden Selue in wijn zeer ghesoden en mit dien wine die lede
ghelmeert dat sacht en verdrift die gicht. en nem die blaue
die inden wijn ghesoden sijn lech op die hande of voer of op
ander lede die van gichte gheswollen sijn dat doet tlecken
hen en sachten. **J**e selue in wat ghesoden en die gheplac
om die lanchen en om die lieschen en om tghemecht dat
verdrift coude pille en doet wel in me maken en veyndt
in vrouwen des moeder. **J**e selue van seluen ghemaect
gheeft goeden appetijt. **J**e wijn ghedroncken daer selue in
gheleght maect goet bloet. **J**e selue ghedaen in alle pille
groen of wite maect goet bloet. **S**i doet wel verdriven a
drift die gicht wt den lichaem. **S**i haue goeden lust wene
si heere oec malagrasp want si lubrijt dat groene bloet

Ser-pillu Ser-pentrie

Ser-pentrie is heere en droghe ser-pentijn is eluer hande
die oen watter op bouen en die ander watter in de houen
die inde houē wate die is die best en daer qreec ic af bla
de en blomen sijn goet t medicine. **J**e teghe couden reume
nem dat a-uut en ~~doet~~ warmet in een panne en docht
warm in een sachten dat verdrift die reume. **J**e teghe
den hoest. **N**em dat a-uut en ziede in wine mit liquerill
houe dat verdrift den hoest. **J**e t couden pillen en ce- be
lopten. in me. **N**em dat a-uut en ziede in wat en maec
oen plaect dat lech op tghemecht. **J**e t couden midt- maghe
die a-uut mit alijn ghesoden in wine die ghedroncke ver
drift die couden wt den maghen van winden en tor-aoen.
Je die a-uut nachten gheghece verdrift dat veydom en
clinct gheswollen veydom. **J**e die a-uut in wat ghesoden

en daer vrouwen in ghebaede dat heet die moeder en daer
en verbleefte se die crutt ghegheet verduer venijn en
ghebroet en gheplactert op venijnde bete dat gheneest
en trect dat venijn wt den wonde. daer om beual virgilius
den bouwelude inden bouwe bi hem te hebben ten peene want
in die tijt venijn zeer trect en venijns vele is. virgilius se
ghet dat mitten cap van ten peenijn bestruete is en mach
en ghaen venijn lichen noch biten.

Tu-bic een wortel

Tu-bic is heet en drooghe inden derden graet er is een wortel
diene ouer-mee. vinder men machte. v. daer houden se
teghen dat lancuel dat voereuel en dat hant euel en in war
confectie darmene doet salme hier af nemē. 3 iij. want er
laxert harde zeer en daer salme toe doen een luttel oly vā
volsen daer. Aijn quaerheit mede redwinghe en ten wden vleych
mede tebedruue. Nem desen puluer en menghe mit gum vā
arabien en mit een luttel honichs dat verveert alle doer

vleych **V**iola tyolen blomen

tyolen bloem is couer mit beghin vāden ier-de graet en bocht
mit eynde vāde anden graet. me machte ij daer houd beide
blome en blade vā grone tyolen en zuber maecme zuber
violaet. oer. tyroep tyolaet maecme vā groene tyole of dore
mer vāde grone is hi best. se zuber tyolaet maecme alme
van volen zuber. maect tyroep van tyolen maecme aldus
nem tyolen en ziedde in war daer laerte ene nacht in staen
dan cleyue en doch daer zuber toe of nem volen cap en zuber
dat is goet tyroep. Oly violaet maecme aldus. Nem tyolen veych
en breecte en dochte in oly en ziedde in ene vaet hanghede in ene

heet vol water en alre wel gheloden is cleuset zucht of als
 die oly gheloden is milten syolen so laten staen xx daghe en
 doch daer verliche syolen toe tot dien stonde en dat cleuset
 dat is die beste oly **Jē**. i pour syolen tot ij pour olis **Jē** cruch
 van desen zuber vyolaer of van syroep of van oly in heren-
 doche ghenut verdrift en tclaet alle die herte des lichaems
Jē die oly van bure op die zide ghelmeert verdrift die herte
 vander leuer en sacht die streden in die zide en coelt alle dat
 lichaem natuu-like **Jē** desen oly ghelmeert voer dat voer-
 hoest en dunnic verdrift den hoest zweer en doet den ziele
 clape en dese oly laxert en sacht vichtheit en coudet **Jē**
 syolen ghelmeert algroene en mit ier-ite gheleyt op heren
 zwellen die doet hi verclaen **Jē** syolen blade ghelode in water
 en daer in die voete ghebayer en hande in het socht dat
 coelt den ziele en doet hen clape **Jē** me sal die syroep vyolaer
 langher zuden dan dien syroep van rosen want die syolen
 welet eer **Jē** syroep van syolen en van rosen sijn al van
 eenre bracht sonder dat syolen laxert en rosen stop **Jē**
 syolen stadelike ghenome in warmoes houet den lichaem rat
 en coelt die leuer is si reheet

Vitroella hoem wortel

Vitroella is een wortel en is heet en droghe **Jē** t miltē en
 leuen nem dese wortel en verijfde wel outwe en mengde
 mit zwinē smout en warmt dat biden bier en cleuset
 en daer doch toe meel van sijnde ghemalē en oly dese coelt
 is goet ter beoepre miltē en ter leuen en op die zide ghe-
 plaectert en dese plaecten sachē en ripen die zwellen **Jē** nem
 dese wortel en braede in wic en ontstanc dat zep dat daer

oploep- en daer mede smoe- dijn aensicht sal roed warden
se pillen ghemaect van dese wortelen die den melstruut
vleyen en wden kinden- wt der moeder- gaen.

Zedwaru zedwac-

Zedwac- is heet mede der den graet dioghe mede andel es
een wortel van ene arude me machte x iaer- houden se teghe
den couden hoelt en teghe der maghen aecten en des lich
aems van ~~brun~~ wijnden of van couden- nem dit aruut
en caneel en ziedt in wijn dien wijn di-nc se een pille ghe
maect van zedwac- en seuenboem en die ghedaen in de
moeder- verber die moeder- en reynicht se dit aruut gheghe
ten en ni stulen ghedaen maect goeden appetijt en ver
dulber en aect die maghe

Dringber- Ghengheuaer-

Ghengheuaer is heet mede der de graet en vocht mede yer-
Som mysters segghen dat er is een wortel va ene boom mer-
ouer-wac- toe cest een wortel va ene arude dat walt ouer-
meer- op hoghen berggen se teghe de veroude hoelt en de
veroude lichaem van brue- nem dit aruut mit vighen en
volue daer- die steulen wt sijn en ziede dat in wijn en
dien wijn di-nc er sal di baten of er vighen ghebrade daer
den puluer- van ghengheuaer- in ghedaen of ziede in wijn
ghengheuaer- en conijn ten saluen se dese dringhe sijn oec
goet ten- maghen aecten en des lichaems van brunie van
wijnde en si doen oec verdulben se desen puluer- ghedaen
in boemwallen waer in en daer- op gheleeten verdrift dat
zwinne of in quisen desen puluer- ghenome verdrift den zwin
me se ghengheuaer- is elvier- hande wilt en cam- die wilde

is heet en dichte en broeck in sinen brenen en en is die beste
niet. **zuber** die rein ghengheuaer is uit binnē en zuet en
morwe in sinen brenen en hanghet tezamen mit vele ad-
lien dat is die beste en die mach duren elve iaci.

Zuber

Zuber is heet en vocht inden ierden graet wel gherem-
per. **zuber** is behoeflic tot vele dinghen in medicinē als
in reden in synopen en diandē wghewē. **zuber** heeft aacht
te couden heet humoer te boeden te vochtē en te laxeren. **zuber**
zuber helpt alrezeer den hoelende leden ghenome want hi
den dorst verdrift. **zuber** men sal den **zuber** gheue waken
en verreiden lieden in haere quelen en dianc den ghenen
Linda-bughen die ambon-lich sijn

Hier gaent wt die crachten vanden aruden
miten duurtelche

Humera dars een rede van binne ongheremper. **zuber** huar
dars als ene die nase loept vā bestopenheden. **zuber** cacarū
is dat groet onghemac. **zuber** ier-anoyton dars der herne par-
tye. **zuber** mania dars i-alare die voer wt der heren coctur.
zuber melancolia dars ziecheit der middelster cellen vanden hoer-
zuber huula dars die huuch in die hiele. **zuber** quinnaria dars een
zwellē in die hiele. **zuber** alma dars ambon-licheit. **zuber** per-upul
monia dars een zwellē aender longhē en dese teyken heeft
die ziec als hi een zwellē aen die longhē heeft die heren rede
mit ambon-licheit. **zuber** tehoeden drecten bi den lichte
mānschen en drect bi der lichte stouder roetheit in die

Wanghen mit ghelcheyt der ogghen. **V**ri me roet **J**e' plentelis
 is een zwelle onder die conre ribben binne mit dunne vande
 buke. **D**ie sijn die reytben vande zwelle ambor-archeyt mitte
 goest nuire dan midelounghe zwelle groet soect onder
 die zide onder lunghe zeei. **S**omwile in die rechte zide som
 wile in die lichte zide somwile in beyden ziden daer is mede
 die heet rede en die vri me is heide roet en dicke **J**e' campulna
 is een passy als die zier **e**rtel. **W**er waert **J**e' pylis is
 een ver-cer-mighe des lichaems mit ene zwelle op die loghe
 en heet in duureche pylis **J**e' emothoya dat is darmē bloot
 pulber **J**e' fastidū stomachi is dat eucl dat die maghe altoes
 onder-apperijt is. **E**n gaben? teghet darmē van dien eucl
 selden den colerici ghenosen mach **J**e' bolisnuis dat is een onna
 tuurlic apperijt en heet hons appent **J**e' yhuca passio dat is
 soect inden ziden en heet lanc eucl **J**e' colica passio dat is die soect
 omreent den nauel **J**e' distentaria dat is buuc eucl dat doergaet
 mit soemghe der der men mit bloedighe doergaet want die
 der me werden ghestaen **J**e' heurera dat is dat buuc eucl
 dat die maghe lichte liden doer soeydt **q**ue en dianc **J**e' diaria
 dat is een simpel buuceucl en der naturen reyncheyt **J**e' ce
 ualino dat is die perle in den lichaem mit groete pincen **J**e'
 enoroydes dat is dat een soen bloet af gaet **J**e' ictetia dat
 is die ghele socht **J**e' ydropelis dat is darmē wate- laede **J**e'
 dyabete dat een die vele pullet onder wille **J**e' Senorica dat
 die passy dat een sijn natuur ontloeft **J**e' dyampne es die
 passy dat hem die lude al clayende bepullet **J**e' saturnalis is die
 passy dat die manlicheit altoes traen wille **J**e' arterica passio
 dat is dat hande en voer zwellen vander gichten **J**e' lepra dat

malactia J^e aboſcamia dars een zwelle op die ogheu of in
die ogheu J^e noctilupa dars der ogheu pally die achter- noſt
weghaet J^e polypus dars een pally van reume of vā pier-
worme J^e ei-uctatio dars opruſpinghe dars een pally dars
die meylers diebe in bedrogheu warden en wane dat si co-
men vā couden eyer si coemt ſomwile van herten die die ma-
ghe op luuet J^e ouer-blodicheit der quillen coemt vā ouer-
blodicheit der fleume en coemt dicwile van herten J^e ſtra-
guria dars die coudē pulle J^e dicturia dars dat een ſue vā
ne niet maken en mach J^e Genouea dars als een ſijn na-
tuur- ontlept ſonderlinghe zeer dars ſalme toe beſigheit
dinghen die ſtrecke en onthoude inder- naturen als doudē
en zuber volaet J^e coemt die pally van aancher der on-
houdinghe der naturen ſoe nem vā de maſter mente zolē
ſandale en ſyolen rezamē een goet deel en conſaect mit
bredeweghen ſap en niet Wel ruhende gooden wine en maet
een plaetse en lecht om die leynden en om dijn ghemacht
dat ſal di ghenelen J^e ſcaudine dars een vliuſ dat coemt mit
reide in die moeder vandes mānes zaet en der vrouwen en
dars die v-licht in legheet en als dat in die moeder blijft
dars groet anet J^e gurta die coemt wt der hoepen en
gaet lances den dyc neder waert in die voeten J^e ſtancia pal-
ſio dars dat voer euel J^e nolimerangeie dars een zwelle
dat bouen niet en niet ouer alle dat lichaem J^e antrax
dars een anrelike zwelle van colere fleume en melancoly
J^e ei-ſplia dars een zwelle van ber-nende colere J^e cancer
dars een zwelle van onnatuurlike melancolyen J^e glandu-
le dat ſijn choren J^e gurta roſea dars als die neſe oploep

mit roden pochten. **I**n morfea dars oplopmighe dei-huut onder-
vleplehe **V**anden bestopten oeren.

Die oeren werden bestopt somwile van hetti-zahen en som-
wile van coudi-zahen en ut van hetti-zahen dat salmen we-
ten bi arindughe en bei-ninghe dei-oeren daer- teghen nem-
bullen zaet ghebroien en ziedet in stercken wine en daer- af
doch mit oer- Alve dropel die gheuoeth en stoep telken mael dat
oer- mit boemwollen. **E**n ut van coudi-zahen dat salme were-
bi ouerheyt en welinghe dei-oeren daer- toe nem alij van poer-
laec daer- in ziedt auijs en daer- af doch Alve dropel in dyn oren
die ghenoech en dooper telken wede- dat sal di ghenelen

Van darter bloet ten oghe tebele gaet
In dat bloet tebele in dyn oghe of sijn dyn oghe vele tever-
vanden bloede of van quetlinghe die salmen bloet laten in
die hoeftrader. **I**n een ander- ghemeen experiment daer- die
meysters in draghen ouer- een. **N**em comijn en puluer ijer- en
haide subryl en bouwen teghent drie- mit myelwen walle
en maec plaester-ken en lechte al heet op dyn oghe teen na
dat ander- die ghenoech.

Van bitter-heit des monts
Bitter-heit van monde coemt meest van couden zahē die bā-
herten coemt dars anverelike mei- mē sal die bitter-heit ber-
druuen mit heren dnghe als cancel gheugheuer- galigden
en mit anden dnghe die die maghe herten dat is die ze-
ber- de boer.

Ver- beghint meyster galienus ler-ninghe van wari-
van olyen van dropen van chelieren en van paltaren
ter- medicinen

Van water- worten oghe

7 **D**en een eloc als die cour is en doch daer in aggrimonie vo-
been vencoel wijru-ute rosen blade *oreure* en libbedebe ende
proughe daer- ouer witten wijn die daer en luachoch is en
dan doch vier in die kloche en ontfanc dat war' die war' heeft
sunder-tinghe a-acht lype oghe tegheneken van couden zaken
die lopende oghe red-oghe die a-den tebe- di-ue en die vlecken
en schellen tebeben. It witen dat die war' die stellen en die
vlecken ster-kechke brede soe doch daer- toe wijru-ute inuten bloe-
men en stellerwortel. It nem vencoel wortel en blade en zierit
in enē eerden pot en stolpe daer- ouer een ront becken dat war'
dat aenden becken dropt dat ontfanc en doch in een ghyale en
nem merghens en auonts enē dropel in elcken ho- minc vande
oghe dars goet den seluen zaken die voer-ter lijn. It een en
der- nem die bloemē van witten doer- ne en wilghe blade ende
maec war' daer- af inder- klochen als voer-ter is dat water-
heest a-acht ter-ijdinghe en strecken der- oghe tebe- di-ue van
her' zaken die boetheit tebe- slaen van herten en die stellen
en vlecken van herer- zaken tebe- driuen

Van wyngaerde war'

11 **M**en sal winnen wyngaerde war' inden lenden alme den
wyngaert snijdt men sal dien wyngaert alsoe leghe inden
dat hi leete dat daer- wt drupt salmen ontfanc in een reyne
war' waar' die war' heeft sonder-tinghe luache die sner-tinghe
en die strecken vanden oghe tebe- di-uen van her' zaken en
verdonckende oghe reclaren en te reynghen en dies salme doen
een dropel in elcken eynde vande oghe

Wolke water-

12 **D**en ver-achte rosen blade en maec daer- war' af als du wael

weers dat volc war' sonderlinghe cracht heeft in het lochten
 hem volc war' en smert in het lochten den zachen om voer heeft
 en den dunninc en den pols aden om hande en om voer dat sal
 die herte verdruue en haetdelike doen wandelen en doet de zache
 rusten se die war' ghesmeert om die nesten sterft die heue en
 verbljdt die gheesten van binne se die war' ghedronche verdr
 uer en dropt dat buur eucl in het lochte dat alre doet spolen
 war' mei dat laxeert en dat volen war' dropt se die volc war'
 in die oghen ghenome sterft dat zune sonderlinghe zeer ende
 lichte zeer oghen die van heeten smert hebben en sterft mach
 teliken die gheesten die den zune cracht gheue vader heue en
 lichte alle haer zernheit en smerte van allen zachen of va quer
 linge.

Van eufriallen water

Dit war' maect van vercken eufriallen war' blade. Nem en
 eufriallen blade volc blade. celidoniën blader en ruten blade mette
 bloemen en als dese blade ategader in die bloc sijn Soe sprenghe
 daer ouer goeden wijn want eufriallen war' alleen subrijt die
 groene huut en maect dunne huut en claer. dit voer leyde war'
 heeft cracht sonderlinghe die wanen wt den oghen tebedruue
 van couden zachen die oghen lede beide van couden zachen en va
 herten rebochten en lichte se die war' van eufriallen heeft
 cracht verdonchert oghen teberclaren van couden zachen se
 die war' in die oghen ghedaen breeft die vleschen en wellen en
 verdijfse beide van couden zachen en van herten

Van bonen war'

Dit sijn die war' die dat aenlicht en ander lede subrijt en claer
 hude maken se nem die blade va bonen mette bloc
 men en maect war' en wrijf daer mede dyn aenlichte dyn

hals en dyn hande want die war heeft linderlinghe aacht
die ledetelbieten en teclare en die groene huut telbieten en

Den dumen **V**an wat dat die ledetelbieten en daer maect
En dese aride flammula halta regia multuca en culina
na van desen aride maecte war dwach daer mede aentlicht
hals en hande want die war heeft sonderlinghe groot maect
huut van couden vergroeuert en verhande redumme en te liden
alen en den lichaem goeden ruche tegheue diene daer mede
wijft.

Waren te gheesten zocheyden van binne
en te lidenheit der riuieren

Den ylope verichte die blade zulioey lubacke blade palley
en blade metten bloemē confely die greyne en blade van galant
hier af maect war en nem hier toe melore dat men hier
steenleucen dit war heeft sonderlinghe aacht den lichaem van
binne te helpen en heeft aacht die humoer die van eleume
inden lichaem vergaderd ligghe conbynden en heeft maect
die quille telubalen en redumme en doctse lichtelic wetten
en alle die eleume wt den lichaem te biddē en te bereren

Waren teghe die herte der gheesten van binnen
Tem maect war van brodenweghe blade van tormentilla dat is in
duutsche roelobe en van rolen dat war heeft aacht alment
druct mit warmē wine dattet wt den lichaem druct en
verdiijft der gheesten herten van binnen en die haetelic ver-
wandelt en is inden lichaem yet tebraken van herten dat heeft
die waren en lichte

War teghe die verouden
gheesten van binnen

Tem wit almentre blade en maect daer war af
dat war heeft sonderlinghe aacht mit wine ghedroncken

quade cōplexie van couden humoer der gheesten vā binnen te ver-
diuē en haestelic teberwandelen en ver-teert die fleume die
binē den lichaem vergaderd is en haelt die wonden en quetdinghe
die die coudē in den lichaem ghemaect heeft

Wat te-vercouchheit des hoefes der maghen der verdulbi-
ghe en ten buuc eucl van couden.

Tem mellilore dat is stencleue- beconye balsamite of aduente
voe- balsamite zucoroy selue Serpentijn polley en coufely
die greyne wat van desen crude die wat heeft grote cracht
a-anchheit van hoefden en vander- maghe die ver-cout sijn te
verdiuen en die verduwinghe tetter-cha of si van couden be-
let is. dat buuc eucl van couden- zaben natuu-lic en haeste-
lic te stempen mit wine

Vlieder- water.

Nem vliede- blade en bloemē en maec daer- wat af. dat wat
heeft zulk macht di-me ment datter van recht naturē den
fleume die inden lichaem verhouden legget binne en inden dan-
men oncbijnde en verdi-ijft doe- den buuc neder- waert en
opwaert tebrocken doe wer-ker opwaert. **I**t die bloemē vādē
vliede- ghedroghet en ghebalsicht in qulen dat verdi-ijft alle
quade natuu- van fleume en quade cōplexi en doecte liene
den doe- gaen.

Wat dat laxiert en oele en dat goet is en te ver-heit
maghen en leuerē en te- gheele sochten.

Tem nem papplen blade syolen blade. Endruuen blade en leuer-
crude en maec hier- af een wat. die wat van desen crude
heeft menghe- hande hulpe in het sochte ghesmeert en ghe-
weue den zickē aent voerhoest dumme hande en voet dat

doet die herte ver-wandelen en vergaen je' dit water ghedron-
 hen wet vergaen steecken der- maghen en der- ziden in her-
 dochten en ver-wandelle je' mit desen wat' die ziden gheslincen
 of een plaecten- van desen wat' ghemacet en gher-ten mele
 en dat op die ziden gheleyt dat coelt die leuer- en di-ijst
 daer- die quade herten wt- mit gheswelde je' men sal dat wat'
 mit witten vande eye plaecten op die ziden en op dat regi-
 oen vander- leueren en men salt di-riechen mit zuber- te
 gheue die ghele zocht want dit wat' wandelt die herte mach
 welke en ver-claerte en doet den mensche slinder-linge zeer-
 vrus maken je' als die zier in her' dochte bestopt is de sal
 men den zieren dit wat' gheuen di-riechē mit een luctel
 rebar-barē et sal hem natuu-likken laxeren en pur-gere
 van ver-houden humoren.

¶ Wat' teghe die bestopte mit leuer- moed' en d'ien
Tem nem liquerillen hout bechome centaury leuer-ri-uit
 merthe pear-tely lubbestwee distel onse- vrouwen bedroec
 stencubreec achment boes bloet alme wuten wine canoel en
 neelen laet dese crude salme nemē altegader- en dwente in een
 eiden canne die ~~is~~ enē brede bodom heeft en enē enghen
 mont en dien mont saluen bouē ~~te~~ dicht toe linnen mit gae-
 den leem en biden mont saluen maken een gat en in dat
 gat saluen stellen een pipe van loede die langghenocch neder-
 waert gaet en lincen valt toe mit leme omri-jut die hant
 en aen dat ander- eynde vander- pipe salte beneden setten enē
 eiden pot en bouen toe linnen omri-jut die pipe mit leme
 dat die pipe inden veder-steen pot draghen mach. En dan maect
 onder- die hant waech vier- alsoe dat die alme niet zieden

en mach al weten halve toe

en mach al tot den hals toe eyer- dat die roelic en die waldom
 op-echte boue en droppen mach. doe die pipe in den anden pot
 en dan saltu bynden inden anden pot een water- wter-ware
 subtyl en clari- dat wat saltu ontfacen en houden in een spole
 die wat heeft menghe- hande goede a-acht her ontslopt be
 slopte milce en leuci- van couden zalen en ontslopt bestopde
 moedu- van coude en verheerde her bi-reet die steen in die blade
 en in die leynden die daer- in van couden ver-heert sijn die
 wat salmen di- mēchē mit warmen wijn toe allen desen on-
 ghemac her helpt sinder-tinghe en oec ghemeler dat lancruel

O her- gaen die lu-achten vanden water- en wt

Her- beghinnen die olyen van medicinen

Van völde oly.

Die menschelike natuur- heeft also wel olyen redden als wat
 waer- af dat sonughe oly heet is en sonughe wter en sonughe
 laxaciyf en sonughe stoppede. It men maect oly van blomen
 van houce vā zede van vruchten van coerne vā eyer- wder- 2c
 It inden ier-ten vā couden oly als rose oly- hoemen die rose oly
 maect dat staet hier- voer- bestreue. Jader- rosen a-acht. dese
 oly heeft sonder-tinghe a-acht is dat mē in her loche of rede
 den zichen mede be-meret. dat voer-hoest dumminc hande en
 voer om den pols aden dat ver-dijft die steeten vander- herte
 dat doet die herte ver-claen en doet den zichen clape en ruste
 en men sal en ameren inder- herten. It nem eyer- wder- ende
 mengte mit rose oly en maec een plaect dat ver-dijft die
 be-nende herte van zwellen en saecht die steet en zerricht
 It een plaect van eyer- wder- en rose oly ghemacert en daer-
 toe ghedaen een luttel salfrons en een half vucye merken

dat plaecten zachter bouen allen dinghen die airlike en ver-
dijft die sweete machtelike

¶ Van syolen oly

Olye van syolen maecmē als vōle oly en heest alle die macht
die vōle oly heest soude. dat vōle oly stopt en syolen laycēt

¶ Van olye nenubarū dat sijn meci-bollen

Nem die bloemē van meci-bollen en maec oly daer af allanē
oly van vōlen maect die oly is sunderlinghe goet te-leuen se
nem dien oly en succi-en in het sochtē ontrent den ziden
en den regioen vander-leuen dat sal die ongherempede lede
machelic tempen en colen en die het weder-leuere di-uuen

¶ Van oly mandragore

Oly mandragore die is sunderlinghe goet teghē den hoestzweer-
en te-stenelyen die oly ghesmeert ont voer-hoest en dan
ninc en om thoest bestoven ghesmeert se dese oly verdijft
die sweeten en zericheit vande hantewel en voereuel daer-
om ghesmeert dat sacht en ver-saet die pine se dese oly
maecmen dus. Nem dat oep vā mādragore en doch daer-
in billen zaet en laet dat tegader-zieden in dubben varen
also langhe dat dat sop ver-loden sij en dan doch daer- oly in
en deynset en doch daer toe een luctel van zwer-ten mancap
saet en laet een luctel zieden se nem die appel van mān-
dragora en sijset in stucthen en zicte langhe mit oly
in dubben varen se weer darme voer-mandragore appels
ouer-al mach nemē billen zaet en dat oly van billen saet
oer heest alle die selue macht die dese oly heest. se weer
dat die billen oly die gicht sachtet en ver-diuet en oer
die gichtighe lede doet weder-comen daer-mē die lede haude

like mede wi-ijft wijreers biden vier- Somers biden- wonen

Van gagalen oly un-cinū

D En die blade en gagel vruchte van gagel en zierle in oly langghe noech dan elense dien oly doet een doec zuetehe dese oly heeft sunderlinghe vrucht den smekende zweet te verdriven **J**e lude die van quader- luytchen- lucht sijn van alweeten zellen hem suere mit desen oly alomteent haer- lode **J**e dese oly ghelmeert om den buuc en om die leynden stempt dat buuc euel en verdrift

Van lelyen oely libocum

Lelyen oly maecme dus nem lelyen blomē en breecke wel en lechte in wijn en in oly tweediel oly en lochte in een glas wel ghecropt en hangte elf daghe aen die sonne en dan zierle in dubblen varen alsoe langhe dat die wijn ver-ode **A**n en dan elensen zuetehe en houe dien oly in een becropt vat dese oly heeft sunderlinghe vrucht alle zeer- tezachten en tevoelen want hi is coue **J**e dese oly ghelmeert omte voer-geest en dunninc verdrift den hoestzweet vā heeten vede of van herten **J**e dese oly ghelmeert omte-ijnt die maghe en den buuc verdrift die herte wt den maghen en wt den lichaem **J**e dese oly ghelmeert lichte die zandheit en die suere van rude daer- op ghelmeert

Olye van cylvoue hederax

Olye van cylvoue maecme vanden bladen alle maē lelyen oly maect en is coue en heeft alle die selue vrucht die lely oly heeft

Oly van poppelboem populegen

D En die knoppelen vande poppelboem als a yere wt

laten rueter rijt en breecke en zierle mit oly langhe wile en cleule dien oly is cout van nature en salen bellighe in het cochte en vroue daci mede hoect en dunnit hanc en voet et verdrift die hette en coct die leuer ghe smeert om die ziden.

T Van heren oly. Babelacrs oly.

- o **O**leu lau nuu dars babelacrs oly en is hoet. me maect ten aldus. Nem verliche babelacrs oly hoer ne en stoetle onelwe en zierle wel mit oly langhenoech en dat cleule zueche en houde se toghe die lede die van couden verdoet sijn. Smeert de en wrijt mit desen oly si zullen wederomen se als die maghe vercout is. Smeert den hals vader maghen mit desen oly en si sal weder verheten se dese oly verdrift die coudte gichte se dese oly ghesmeert op die artibe lichte die artibe en verdrift is si va couden zaben

T Van ruten oly

- o **O**ly van ruten maect me aldus. en sal nemē blade va ruten en salt af biebē en larende ligghe bi hem seluen welken viij of ix daghe en ziedente dan in oly langhenoech in dub belen vaten en cleulen dat zueche dese oly verdrift dat qua de oeucl ghesmeert om die maghe en ghehuut mit acerbien wijn se dese oly verdrift alle coudte zaben ouer die lede se dese oly verdrift dat lanceuel ghesmeert op die seeete

T Oly van polleyen.

- o **O**leu pullegu dien maect me aldus. Nem die ouer de bloeten vader polley alde walt mit bladen en bloeme en zierle mit oly in dubben vaten en langhe wile en dan cleuten dese oly heect siner langhe macht in couden zaben en verdrift

die verhouden coudē waer-mēlē sūcērt. **I**t dēse oly ghesmeert
op dat regioen vander-leuch en omrent die moeder-beret die
leucē en die moeder- vā ver-coucheit en droeghet die coudē bocht
hūncē- die daci- in vergaderē sijn en maect die moeder- ghe-
reer ter- ontfangnisse van kindē

Oleū castorū

Oly van beuci-wijn die macemē aldus. Nem een vney van
beuci-wijn en dochte in een pont oly en laet dat zieden dat
de deel in en hout. Dese oly heeft linder-linghe macht teghē
dat groet euēl ghesmeert om choest want er verdriest dat
groet euēl. **I**t dēse oly verdriest dat lauceuel en die steet mid
buuc omrijnt den buuc ghesmeert. **I**t als een mit vrouwe
mēer en mach welen sal hi sūcē en mit desen oly omrent al
sūcē ghemacht en een vrouwe des ghelijcs si sellen ghenelen

Oleū masticis

Oly vā masticē macemē aldus. Nem een vney vā masticē
en een vney vā weroet en dochte in een pont olys en ziede
dat langhe telamē en denker dese oly heeft cracht cranche
ledē resten daci-mentē sūcērt. Dese oly is hulpeclic verteer-
den luden van tyliben of van ouder-dom. **I**t hi sterct die maghe
van coudē-zabē. **I**t dēse oly sterct die moeder- vā couden daci-
om ghesmeert en doet die moeder- ontfāen

Hier gaen wt die cracht van oly.

Per- beghinnē die syroep. **S**yroep van rolen

An allen ghemenē syropē comnich is heet comnich is
coud comnich roep comnich laxērt. **C**omnich is vā bloe-
men. **C**omnich is van vruchte. **C**omnich vā specen comne
vā wortelen. **I**t een coud syroep en dat roep macemē aldus

bloemē

Nem rosen blade der rosen .j. pont en dochte in vier-pont
 waters en laetse zieden dat derdel m en alsoe langhe dat
 die rosen zmetten opten gronde en dat wat bestaet rediche
 dender dan en doch daer toe .j. pont zuberis en als die zuber
 ghesmoute is soe claer ochter doe een doer zuerelic It om
 al syroep reclave soe saltu ander-waer-ue metten zuber met
 deynsen mer als die zuber ghesmouten is soe setten vande
 vier en laet couden en dan doch daer in wit van dien
 eyeren of va iij en broecte wel daer in en dan setten
 weder opt vier en ruert stadlyken tot dien dat heet a
 So sal dat wit vande eye mit sijne vochticheit bouē conē
 en di-ue alre ouerste soe sal dat syroep sieden doe dat wit
 vande eyere soe laet zieden zuerelic mit coelen vier tot
 dien dat alle ghenoech si en dat saltu proeuen op dijn na
 ghele bluēt daer op iont ghedroyt soe ut ghenoech dan
 dender zuerelic doe een doe alsoe dat wit vande eyeren
 mer mede doe en ga Ende aldus wit dat syroep claer en
 sijn en aldus moghestu alle syrope claren. Dit syroep heeft
 cracht in heten dochten tecoelen in heten reden in tevaen
 en verdrift die beinende hert en doet wel slapen ojer
 is den zeben dat lichaem bestopt soen salme dit syroep
 mer gheuen mer ghif dat syroep van violen dat laxiert
 dat syroep mach die zier stourelike drincken tot allen
 stonden sonder velle

¶ *Syrupus violaceus*

¶ Syroep van syolen maec me als den syroep va rosen mer
 want dese syroep laxiert salme die bloemē en die blade mer
 langhe zieden dan si smken. dese syroep heeft cracht de
 herte tever-claen en wt den lichaem te di-uen en heeft alle

die vrucht die syroep van rosen heeft sonder dat dese
laxiert en syroep van rosen stopp. dese syroep sal die
ziet di-mechen tot alre stout sonder-viele

Syrupus acetosus

Syroep acetosus maectmē aldus nem dat vier-deelzuhrs
mit drie deel wijns maltrū granatorū en ziede dat ghe
naech oec maectmē dese syroep wel anders in Apoteken
dese syroep ghedronche heeft aacht in heten rede die het
reber-di-ue en die materie reber-dulle en die ripe ma
teri conbynden en wt te synden Jo' dese syroep ghedronc
ken verdruet den couden fleume wt da- maghen waer
hi verdrift beyde die fleume en die colere als hylt vjnt
grof midie maghe.

Oxizahera

Oxizahera maectmē als den syroep acetosus mei oxiza
her is dieher en heeft alle die selue aacht die heeft
syroep acetosus en weert darme oxizaher met stadelike
den zichen gheuen sal alle dese voorsyde syroep mei me
dal oxizaher alleen gheue morghe en auonts mit
heuen wat ghemengt tot ene lepel oxizahere ij lepel wa
teris want oxizaher en syroep acetosus weert een deel mit
ghewelt en doen die herten inden ziche haestelic wandelen

Syrupus nemulca-uis

Syroep nemulca- dat sijn meerbollen heeft aacht in alle
geden die herte te wandelen en heeft sundringhe macht die
hete vanden leuen te wandelen en teberdi-uen.

Syrupus sumi terre

Syroep va sumi terre dat is laxacif en hoemē die maect
clecht va sumi terre en zuber dat is wel cont. Dese syroep

heest sterre macht al venue humoer. wt den lichaem heest of
cout tebedruuen en tebertere. It dese syroep verdyft alle pul
ly vanden oghen en der heue. It dese syroep lubryft op ghe
lopen huut ghedide. It dese syroep heest oacht alle ghe
daente van malaertheiden te reynghen en te bedruuen

Syrupus de calamenco

Syroep van licamencie of wt mente maecme aldus
nem bloemie en den ouer de top vanden mente en zerte in
wat langhe tijt dan cleuse dat wat en doch daer toe ij
ponr of iij zuckers na dattu dat syroep groet make wille
dese syroep heest sinder langhe cracht te lubrylen en te bed
druue die grooue wynde en cor-tien wt der maghe en der
moeder en wt tedruue die coude humoer wt der maghe
en wt den lichaem. It dese syroep ontstopt bestopre milt
en leuer en moeder als constantinus seghe inden boec der
heyt viatic. *Dyalalamēnū* ghebiet de mēstruū der moeder.
It dese syroep reynicht die maghe vā quade humore beyde
vā herten of vā couden en sterft die moeder. It dese syroep
ghedronche door die pier-wormen. It dese syroep ghedronche
verdyft den hoest die vā coudē in der maghe veruue is

Syrupus ablinchij

Syroep van allen maecme aldus. nem allen breeste en
en sterre in wat langhenoech en cleuse dat wat en doch daer
zucker toe en maec alse een syroep. It aldus saltu make
vane vā allen stoer die allen en menghen wt mit wijn ende
dat maec claci. It of nem een reynuar en volle dat met allen
en ghiet daer wijn op en laet staen dien wijn dat is wijn vā
allen en heest alle die selue cracht die syroep vā allen heest

dele syroep vā allen verdrijft den rode coctien of quaden
 coctien hi oerft die maghe en verdulbet alle die quade humoes-
 den inden lichaem sijn hi reynicht die moeder en sterftse
 hi ontstopt bestopt milc en leuc- hi verdulbet cleume hi
 wort die pier-wor- in inden lichaem

Syrup practij dat is een marubū en heyt oer hum
 Syroep van prallen maecmē dus. Nem de ouerste top vā
 prallen en sterze en cleude en doch daer. zuber- toe of nem
 daer- toe wortel vā galan en liquariten hout cloz 3. 1. en
 breede en zerte in honich dat mer wat reynohē is en allet
 maal ghesaden is toe cleude en alst ghecleymt is doch daer-
 toe dat vierendeel honichs dat roet is en wel ghespumeert
 en maec en syroep die syroep ghenome ontstopt ten
 vanden milc en leuc- die bestopt sijn van emghe hande
 zaben sē die syroep vertert en verdrijft de torcoen vā
 groeuen wynden wt der maghen en wt allen den lichaem
 sē dese syroep verdrijft den verouden hoest inden lichaem
 van couden en rellaten en verdulbeten

her- gaen wt die syroep

Her- beghinnen die chistieren ende pillen. Chistee- mol
 hēcarūū dat is een chistee- die moir- wede die materie
 die conde vā medicinē behoest en heeft te doen chistere
 en pillen. Somnich is moir- wede die materie. Somnich is
 toppende sē dat moir- wede chistee- maecmē aldus. Nem pap-
 pelen wortelen en blade. brancan vrlinam dars beren da-
 we en spolen a- uut en zerte in wat langhe tijt en dan
 clenken en doch daer- in taw- ven zemelen en wt- ijs daer-
 in langhe tūlchen dijn hande en dan clenket weder- en tot

diere deylinghe so doch oly syolaacu en verliche boer na
beyden i pont en sette dat clustri- dit clustri- heeft loer
macht alle dat lichaem binnen relaxeren en verharde
manry e morwen in alle rede mer men sal die clustri-
niet setten op dien dach als die zec vjdt of die ziet haer
sonde heeft

Clustri- mōdificatiō

En bitende clustri- mōdificatiō dus nem alken aueruit
organū en merui-iael breecke en ziele in ghelouē waer
en deynse en doch daer- toe iij vncien homcho en doch daer-
toe 3 i olys en doch daer- toe iij vncien zouts en dan sette
die clustri- dit clustri- heeft cracht we te biten en redere
alle verheide quade materē en die clustri- salne nemē als
die materē ghemōwer is meten per ten clustri- en die
alwes daer na en men en saet niet nemē op dien dach
als die ziet haer sonde heeft

Clustri- mōdificatiō

En clustri- dat reynicht mōdificatiō dus nem wat daer
gheside en leuse in gheloden is en mede daer- in tarwenze
melen en deuse en doch des i pont teffens in een clustri-
en setter of nem in die voer-lyde wat roet homch en
sette i pont die clustri- heeft cracht inden buuc euel
die zber-inghe en die restauen zericheit van binnen te reyn-
nighen en die ether- restoppen se die clustri- ene man ghe
daen in sine cracht reynicht die stelen inden hals vā de
cracht

Clustri- consolidatiō

En clustri- dat van binnen heelt nem eyer- doderē en
oly van rosen en breecke wael tezamen en wilcu oec nem
boes onghel en anelot als een clustri- dese clustri- hebbe

macht inden buuceuel rebieken en tellaen en die zilveren
daer af te heplen en die scauinghe te reynighe en die ceter
af te doen en lubrijl huuc te maken

C Cheltier-laxatiuū

Sommich cheltier-laxeer in heere-zabē sommich in
ouder-zabē. dat in heet zabē laxeer maecmē aldus
nem homich syolen cruce. brancam vi. lina dars beren
clawe allen en mercuriael. dese crude salmē brekē en
zedense in wat mit car-wen zemelen dan elsten en in
der clepplinghe doch ij ~~pour-ohs~~ vncien ohs syolaer en ij
vncien outs en menghe daer toe ij vncien electuarie de
succo volay of oxmellus en doch in een cheltier. i. pont
reffens en die cheltier salmē nemē in simplen of in dub
blen rede tertiaen of in cordiaen vā colere **J**e in ouder-
zabē maecment aldus nem auer-ute. **S**toement of
worment angauū en mercuriael dese crude salmē zede
in water mit sap van alden en mit car-wen zemelen en
depnter en te clepplinghe salru menghen ij vncien ohs
en ij vncien honichs en i. vncyzouts en ij vncien Jera-
pigre of benedecte of die natuur. **W**er ghenoech is en
ghet wer een cheltier. **D**it cheltier heeft macht alle die hu-
moer van fleume we redruue en vertere binnē we alle
den lichaem **J**e dit cheltier ghenomē verdrijft en ontbijnt
dat lanc euel **J**e dit cheltier ontbijnt oec die sweekē indē huuc

G Vanden pillen

Sommich pillen sijn saecht sommich sijn zwaer sommich
sijn middelbaer. die zwaer pillen en heet maecmē dus
nem heet spec darmē vijnt midden vandes verchens

rugghe en linder als pillen en lecht in coudē wat' dus loer
cōstantinus en lincei die pille mit oly vā voolē of mit boen
oly dese pillen machmē gheue in redē cotidiane of tertiane
en indē zomer en op dien dach dat die zier ryde It' een an
der nem homich in een stei-ē en zieder also langhe dacter
beghinc tezwarten en dan lertet vande vier en doch dact
toe dat vier deel zouts wel ghepuluerē en wei-pet in coudē
water en make pillen als lincei-chen en lincei mit homich
of mit oly en ghefle als voer-ter-18. Die middelbaei-pillen
machmē aldus Nem seep van spaengen en maer daer af
pillen en lincei-ē mit oly vā voolen en ghefle si hebbe cracht
ten voer-ē zicte. Die sachte pillen en die startēde pillen
machmē aldus Nem vā ierapigra en benedicta en maer
pillen daer af It' een ander Nem galle vā enē stei-ende
droechte en dan maer pillen daer af en lincei-ē mit oly
of mit veis-chen gallen of mit zepen en ghefle hem It' men
sal die pillen stei-pē en meere cracht gheue mit homighe
en sout en mit eeme vneyen stamenien en mit aloes een
vnye en men salte lincei-ē mit oly en lertense dese pillen
machmen lerten in heten of in coudē zaben. dese pille sijn
goet voer dat lanc eucl teghē creeten inden buuc teghen
ambor-licheyt vā groeuen fleumen en linder-linghe goet
teghē dat voer eucl of dat hant eucl Weet dar mē dese start
pillen niet gheuen en sal den ghenē die deyn subriyl dar mē
hebben of die veitert sijn want si soude meere veitert
en dorren van weiben It' waer mē dese pille ghesteret
gheuen sal in verheide materien daer almen voer nemē
een chitien dat mor-ber

Van heymeliken medicinen in vrouwen

Want vrouwen vele cranchen sijn dan die manne vā natu-
ren en die vrouwe in haer e dracht menghe d'ayr en noer-
leden daer om hebben si menghe hande ziechede en sinder-
linghe bi dien leden die die natuu-ter dracht gheuwecht heeft
en hem die ziecheit in hemelike leden aen coemt dat si van
staemre gheen meyl ontdecke en d'ere daer om heeft in
onclay-ur haer staemelheyt dat ic hebbe ghemaect een boec
allen vrouwen mede te helpen in haer ziechede en hebbe die
medicne wt ghetoghe en ghelesen wt der meylers boec als
vā diuana ypoas galenus en cleopare dien vrouwen sal
helpen in haer heymelike ziecheit ende ghenelen

Wat dat menstruum is

Want mede vrouwe sulc herte mēer en is dat si die valbe
ouer-blodighe humoer vertere of verdulben han die in den
vrouwen sijn en oec der vrouwe brancheit mēer leden en mach
die humoer mit zwaer wt d'ruē daer om heeft die natuu-
om die herte te houden staende die vrouwe vallen maenden
een reyncheit betcheit te hebbe by eenre vloet die mē heet
mēstruum of mit ghemene bloemē want ghelyc dat die boerne
sonder bloemē gheen vrucht en winnē aldoe werden die vrou-
wen bevocht vā haerre dracht als si sonder-purgacy sijn en
aldoes als die natuu-bezwacrt en bedruet is beyde in man-
nen of in wuen van quade humoer die pijnē haer die na-
tuu- aldoes te reynghē en haer vande arbeit concladen

Van den ouderdom der vrouwen

Dese purgacy coemt den vrouwen toe als si xiiij iac- out
sijn of een luctel min of meer na dien dat in hem is herte
of coude en si bi nature die wile diert wt vylsch iaren toe

is die virgule maghet en conuulbe duert a tot ly iaren
of tot ley in vrouwen die vocht en middelbaer- vat
sijn of si duert tot xxxv iaren in vrouwen die alre ver-
sijn

Als dat menstruum den ionghen medeken is et den coere
loe coere hem een swellinghe toe inden lieschen en ghe-
uoelen daer een borden mit ioecten ~~mei~~-^{mei}-~~andi~~-^{mei}-vrouwen
dier te hebben plegghen als hem die piu-gaer coecome a
weiden si a sech en swaer en hebben weheyt inde mens-
en leyuden en lieschen si rechen hem dievile en ghebben
stadelike die culben seken hem dat hoest dat swaer hem
die hals doet hem wee ~~mei~~-^{mei}-~~mei~~ omment haer en lichaem
omden nauel mit oly van laur-me en indie moeder- sal-
me die poete vast wehouden mit ene laken dat daer in
blijft als a langde ghedoghen mach dat sal die moeder-
alre zoer- reynighen en alle die quade humoei- venreche

Tegghen alre groet vloeyt
Tem nem ypoquistidos die mit wat wassen en den balt
van malagranact en gallam dat wijf en temper- re
zamen mit briedelbagghen sap dat wordt mor- lbe en dunn
en doch daer- wijn toe en docht indie moeder- als voer- lbe
is Ie alle der- moeder- hulpen salme doen in die tijt als a
tebloeyen plegghet en in desen dingghen te doen zellen die vrou-
wen te boren baden

Her- beghint die glose van antyrodar- us nicholai bi pla-
tearū den meyster- van electuaren

Van heten electuaren hoe si ghehoemt sijn
Tem cunimca alexandi- ma. Ie gar- gr- uon Ie dyagalaga

Je dyacimint Je dyacindium Je dyaroma Je dyaculberis
 Je dyamastr Je dyacalamencu Je dyapradu Je dyamaru
 Je dyacostu Je dyacostoru Je dyapuetu Je dyarodon Je
 dyalene Je dyactyrion Je dyagmaton Je dyaylopa Je dyac
 comoen Je dyanos Je electuariu ducis Je garoflatu Je
 ustemu Je lenaa galien Je stomatiu calidi zuyber- wanc

Die sijn alle coud electuare

Tem dyaraton abbatis Je dyapendion Je dyacur aldos Je dyac
 uou Je dragagum Je dyaburys Je dyacapparis Je dyapa
 pauc Je electuariu ad restau- andu humiditatem Je elec
 tuariu pris mei Je electuare tyllon Je electuare calculo
 top Je electuare spleneticop Je ormel simpel Je volata
 nouella Je stomatiu frigidu Je tralandali Je zuher- vvo
 lact Je zuher- volact

Van aurea alexandrina

Dese electuare heeft bracht Si verdriest zender de-
 ghen Si verdriest die nenen Si gheuelet den tanzwee-
 ghemengt mit oly en sap va menten en gheplacert en op
 die tande gheleghet buren Je si verdriest den hoest Si sterct
 tylhen leden en gichinghen leden ten lancuel ten leyden
 Si breect den stoen Si doet vloyen menstrua en tot allen
 desen salmen den menten sap en daer mede nemen

Van benedicta

Benedicta is een laxarijs medienne Si is goet te gheue
 die ver-ouet is midie maghe en ver-oude leue-heeft Si is
 goet ten heftzwee- van coudē zabe Si is goet ten leyden
 en ter- blaten va coudē ten hande ouel en voet ouel van
 coudē zaben men salte belighen alleen tot allen desen

Van dyamargaron

Dyamargaron is een electuarie die goet is tot alle der aancher der herten vā conde- zaken. Si is oec goet tot veroudder maghen si gheuet verdrue vā conde- zake si sterct die natuurlike herte en gheeft cracht in laughe- zeeheit en in rede cotridien of quartien sterct si die natuer. En si doet die veroude gheesten wedercomen men salde belighen mit goeden stercken wine die mit roselwater ghemengt is.

Van dyazuzibres

Dyaluzibres en ghengheuer- confijt is al een en is een alre goede electuarie si verdrift den duren couden hoest ghenomen mit wine. Si verdrift den duren en die ber- umghe wt der- maghe dier- menske belicht mit wine daer- venoel in gheloden is.

Van dyacinnium

Dyacinnium is goet ter- couthet vander- borst en der- maghe si verdrift den hoest van coudē zaken. Si verdrift veroude coudē. Si verdrift die zereheit vādē oghe leden. Si gheuet goede verduubinghe ghenomē mit wine daer- malte in gheloden is en men machte stouckhe nemen voer- den eten en na de etē. Si breect die wijnde en ver- driftse wt den lichaem ghenomē mit wine daer- auge in gheloden is. Si is goet der- bestopre- milken en leuenē ghenomen mit wine daer- venoel saet- gertken saet of petri- cely zaet in gheloden is.

Van dyapirums

Dypirums is een electuarie die oec binden laxert alomē stamonie daer- toe doet. Som meyde is giterentē

met syroep Romme met honich-ger- allmende met sy
 roep confectert salmende gheuen met syden water- si
 is goet den colericis die heet en droeghe sijn inden zoe-
 mer- ghenomen in heten regioen Si is goet ghenome
 die den rede hebben morgheus en ~~suurs~~ muddaghes
 mit couden was om den dorste tebedruuen en die hette
 tebedlaen allet laxatijf ghemaget is machment gheue
 den ghenen die den heten rede hebben om relaxere Ende
 inden wijue salment menghen met honighe en dan ghe-
 uen om die fleume teputgeren mer- inden heten rede
 en gheeft mens niet om des honichs wille

Van dyacostum.

Dyacostū valet splenetias si is goet dei- miltre vā melan-
 colien in den rede met herten ghenome met wine daci-
 tamariti in gheloden is Si is goet rei- steecten dei- ma-
 ghen vā tor-tioen ghenome mit wai- men wai- daci-
 tra- trisandalā in is of trifera sar-racemica of it vā
 couden ghenome met wine daci- mustaten in gheloden
 sijn It maect oec een plaecter- van puluer- vā menten
 en walle en ghy agrippa en dyacosto en dat lech op die
 maghe steecte di van coudes- zahn

Van dyalene

Dyalene is een electuari die sonder-linghe goet is den
 ghenen die vā vele melancolyen sijn en van droeghe
 ghepense men sal dese electuari nemen mengheus mit
 terē met goeden wijn soe verdryft si die melancolyen en
 is een mensche sonder- memori et doerle wede- comen

Van dyacastorium.

Dyacastorū is ghemacēt van beuer-ſwijn dat is goet
den hoefte den venijnden veylām den oghe ten quade
oewel et is goet bestopde milte eū leuen eū zenen eū
rei- couden- pisse. *men salt nemē morgheſ nuchten eū
valten daer- op des auoucs allmen clāpen gaer!*

Van dyadragancū.

Dyadragancū is goet rei- borſten eū et maect clā-
stemme eū rei- longhene. *men- als dese pastien vā cou-
den lijn salmeute niet nemen men- lijn si van herten
eū dirheyt so salmeute gheuen men salt houden onder
die tonghe eū lateur ouer- lanc in gaen of men saelt
gheuen niet ghe-ſten waer' daer- in tebroden*

Van dyaprasium dars een mar-ubū

Dyaprasium is een electuarie die ghenestet den hoefte
wee- die coeme van couden we der- maghe. *Si vdrijft
die lopughe vādē oghe vā couden daer- mente niet vme
belicht. Si verdrjft den tanc- weer- vā coudē zāhen ghe-
belicht met war- mē wijn. Si sterit die maghe eū leuen-
ghenome met wme daer- leny in ghesoden is in coudē
zāhen. Si reynicht die borſte eū die longhen met we-
men wme. Si reynicht alle dat lichaem vā binne ghe-
nomē met heten wme. Si breect den steen eū ver- drjft
die coudē pisse ghenome met wme daer- steenbreec in
ghesoden is eū wet menstruum vloyen mitten seluen*

Van dyacodion.

Dyacodion is ghemacēt van mancop saet des men-
uele daer- toe neemt eū dese electuary is twee- hande
een is demē maect teghē dat buur eucl eū een is die

hoet dyacodion galien en daer-af spreec wy hier en die is goet ten reume Si is goet ghenomen in stene den daer si met houch ghemaect is en ghenome met coudē war' Je maect een plaect vā dyacodion en van warte mancop sap met vrouwe mels doe-ghesla ghen of met rose war' en lech dat opt voer-hoest ende duunne dat is goet ten heten roden die niet bestopt en sijn En hebben si dat buuc ouel zeer-ghif hem dese electuari met reghen war' of met rose war' si sullen stoppen

Van dyacomicen

Dyacomicen is een electuari die alte si-haerlic is den ghenen die couden verouden hoest hebben ghenome met wme daer hquerissen hout in ghesoden is dese electuari is goet waken luden vanden reume met ghesken water Si verdriyft die caringhe coemt si van couden zaken Si verdubbet die spise ghenome na den eten Si verdriyft den tortioen ghenome met wme daer-vencoel siet in ghezoden is Si gheeft goede natuurlike herte

Electuariū ducis de succo rosarū

Electuari van succo rosarū dat is goet reghen die opghelopen lede van heten dat ouel doet die lede bi tiden di-inten en oplopen en maect in die lede grote neette dat coemt bi tyden van tiden vā heter- sake bi tide vā coudē- sake coemt van coudē sake so en is dese electuari niet goet daer- toe-geest van heter- sake so is dese electuari goet daer- toe war' die stamonic die hier- in is pur-geert den colere

eñ dat say vandē iolen ver-biet den colere eñ dwingt
sijn vloyt onder die lede niet telopen si is goet ten vor-
ten lanc ouel ten voer ouel eñ rei-artiken van hetē za-
ben arbejdende eñ mē machte gheue langumē eñ cole
was om teberhouden hūer- wāterij gey- mē sal altoes
teboren nemē die daghe oxmel soe verdrift si ghe-
nomē alle die quade humoer- die inden lichaem van het
ten langhe tijt verhouden sijn gey- nemense sonder- di-
gestijf dat is auxe eñ si reynicht alre zeere

Electuarū ducis.

Electuarie ducis is gheuoemt vādē heitoghe die se
maecte eñ vant of dat si tot des heitoghe behoef ghe-
maect was Si is goet ten lancouel coemet vādē steen
gei- coemt dat lanceuel vā fleume of vā colere Soe en
sal mē dese electuarū niet gheue- gey- coemet vādē steen
soe sal mēse gheue met wine dier- steenbreer in ghezo-
den is of alleen met goede wine Si is goet teghē der-
steecten vander- maghen of ten wraoen vā coudē zāhe
Si doet heide zeer- virmen Si breect den steen wonder-
zeer- Si reynicht die zenen eñ opluuct alle die aderen

Van plaesteren

MEn maect in apotheken plaesteren eñ vā enē plaester-
heet cromū wil ic hier- spreken dit plaest^r is goet te-
ghē die steecten indie stouden die comē van coudē humore
of vā grouen wijnden dier- op gheleyt eñ die stede sal mē
yerst smeren met babelaers oly soe sal die steecte sgher-
vergaen j^r als indie milte of indie leuci- emch steecte
coemt vā coudē zāhen soe salru die stede viij of .ix. dāte

lincien mit boeren en mit dyalthea tlamen en die
 hertheyt morwen en die sal belighen alle dringhe die
 herten en dan lech daer na die plaest' op et sal vergaen
 It wehe ghemaect va desen plaest' trect die erter. we
 den wullen en maecte reyne It dit selue plaest' vdrift
 alle ghedence va wat op den buuc ghelegghet mer. xv
 daghe teberen ghesmeert mit dyalthea en boeren It
 dit plaest' is goet reghe dat lancocuel en der birmghe
 inden buuc va wouden zaben of va warden die stede ver-
 ghesmeert mit saluen aragon en dan daer op gheleyt
 It dit plaester vdrift die steeten wt der leynde wt de
 ghemachten wt der blasen En sijn si oer ghedroncen va
 woude zabe dit plaest' vdrift en lichte ver-
 ghesmeert mit heren oby It dit plaester ghelegghet omrijnt de nauel
 ver-
 ghesmeert mit heren oby of vngence verdrift die
 steete wt der moeder en is si ghedronce va woude zabe
 het lichte en trekt die moeder It dit plaest' gheleyt op
 die woude en daer in die een vwoet hont ghebeten heeft

Hoer ghenelen. **V**a plaest' apostolicon
 Apostolicon heet een vortte plaest' onder alle plaesten
 dat heeft aacht teberdiue die steete en zerecheyt wt
 den zenen en dat salme aldus belighe niem zout en
 conijn en puluerse tezamen en doch dat in een sac-
 ken en lech dat waer me daer op en dan daer na lech
 daer op dit plaest' dat is een alre goede hulpe en reme
 die en verdrift die steeten en die zerecheyt wt den
 zenen en zacht die gichte It reghe verijnde beten lech
 ten versten dit plaest' daer op met tracha het sal

schiere ghenelen. **J**e van desen plaect' wiehē ghemaect
en in wonden ghesloten doen dat scutte wt den wonden
gaen des si in den benē niet en hanghen en slijnt
wtcomē. **J**e dese selue wiehe helen siltelen daer- in ghe-
wehē en trecken die eitere aen hem en reynghē alre
zeer en men sal dit plaect' oec op die siltel legghen en
waren daer- tebroken beeme in dit plaect' trecke daer-
wt.

Van iustino electuarie

Iustini is een medicine die heet en stert en is goet
ten stecten inden leynden vā couden zaken ghenomē
mit warmē wine of mit couden wijn muchoen si
reynicht die humoer- doer- die v-ine. **S**i breekt den
steen machtelike en drijften wt metter- v-ine ghe-
nomē met wine daer- steubreec in ghezaden is **S**us
goet ter- couden- pisse.

Vā stomaticum

Stomaticū behoert der- maghen mē maber laxarij
met scamonien- mē maber ster- chede met galiga ca-
neel en heten arudē- mē maber oec cout vā arudē die
coelen. **S**tomaticū laxarij reynicht die maghe. **S**oma-
ticū adbrarij stert die maghe en die verdullinghe
Stomaticū frigidū daer- cout vdrift den dorst die
vā aancheit coemt en vā groet herten wt der- ma-
ghen en sacht die maghe.

Van oximelle juliani

Dit oximel vā julianus is laxarij herde zee en is
alre goet den ghenē die arabe hebbe en dat voerocuel
vā coudē zake en si zellent nemē aldus. Nem heet v-
gentē en sineer- daer- mede die zeringhe lede en die

zeche sal oec .v. daghe of vij belighen ander oxymel
duenticū daer na sal hi nemē een middellbaer laxa
rijf als benedicta simpel dan midder-nacht sal
hi nemē dit oxymel laxarijf dat sal hem reynighen
vā allen quade veyten humoren die die artike inheest

Van oxymel duenticū

Oxymel duenticū dars heet en ydulbet sonderlinghe
zee en sterct alle die natuu. vā binne en moelwer

verherde quade humore **V**an reques dars ruste

Reques is een medecine die rusten en slapen doet
en is coelre dan die ander medecine vā rusten sijn mē
gheefte mē rede coctiden raen of quarsen. dese
medecine sal mē den zichen gheuen aldus gen salien
die materie morwen mit oxymel dureert en dan den
zichen en luctel laxeren so sal mē reques gheue mit
warmē war' voer den toeganc vādē rede. oec is ve
ques ghegheue in herē sochtē herde zeben

It .j. plaecter om woen tetslāpen

Maecbe een plaect vā werten mancoplaect en billen
laet vā lactulben wt gheslaghen met syolen war'
of vrouwe melc en doch daer toe dat wt vādē ey
en lech dit plaect den ziche voer sijn voerhoest en
durmit dat doet slapen in heeten en in allenieden

Her- beghinnen die vngente heet en coue

Vngentū populeoen

Populeoen is een saluc diemē maect vādē knoppē
die inden leyuten ierst comē wt den popelboem se dese
saluc is goet tē herē rede oen salte menghen met

Vome alijn en verjuus en sal daer mede smeren den
zieken dat voerhoect dunninc hande en voer dat ver-
driest en reflect die herte heide zeer. It dese salue al-
leen ghelmeert omr voerhoect en dunninc dat doet
den zieken slapen in heder sochte. It dese salue ghe-
tempert mit rose oly of syolen oly en ghelmeert op
die ziden vdiest die herte wt der leuen. It wt darmen
cleenken te deuen luden die lucht vande vngente bene-
men sal met puluer cambera daer in ghestroyt. It
dese vngente ghemengt met oly va camille vdiest
die herte en die steete wt der leuen en wt allen den
leden aen mach dese vngente een daer houden

Van mar-aaton

Vngentū mar-aaton is een heet salue en was ghe-
uonden vande groten meyl marciaen va medicanen
en philolophen. Dese selue is goet ten hoect. Weer en
der borsten die vout is en der vouter maghe en der
voute milte en leuen ghelmeert biden. Sonne of bid-
vuer. It dese salue sacht verbaert artike in hande
in voeren en vdiest die gicht en sacht va coudē za-
ken en alle der mringhe vdiest si en si helpt mach
reliē wt alle zereheden van der mringhe en vdiest
die steeten.

Vngentū dyalthea dyaltheit
Dyalthea dat is een heet salue. Si is goet proper-
re borste zereheit daer op ghelmeert en ghemengt
mit oly va bahelaci. Si is goet ter steeten in die milte
daer op ghelmeert. Si is sonderlinghe goet ter-
querlinghe rusthen velle en vleyth. Si weder-
duert en ver-

laet coudē humoer. en si vheet vouden zene en aden

Vngentū aragon.

Vngentū aragon is een heet salue Si is goet ter-
arthen en tot allen gutten. Surta es dat oeucl als
die lede oplopen en di-mten met groter- steecten van
hetē of vā couden humore Si is goet teghē alle die pac-
shen die vā couden fleumē comē teghen alle coudē hu-
more ghesmeert bi vier- of bider- sonnen Si is oer goet
teghē ver-oude coudē por-ten beneden inden lichaem en ter-
steecten onden nauel ghesmeert ter- por-ten alle den
middel vande rugghe tot den eynde we beneden

Vngentū agrippa

Vngentū agrippa is een heet salue en was gheuonde
de comē agrippa en is pper-licke goet der vduwinghe
vā binē resterthen ghesmeert ontrent die maghe Si
vdrift di-uringhe en steecten alle des lichaems vā coudē
zahē Si vdrift die coudē pille en doet vi-nie makē ghe-
meert ontrent die leynde It vor wanneer mē alle
dese salue tegader- mengt dat si dan alre stercke sijn
en elc een dander- sterct tot elker- zichte in haer effect

Vngentū laxatiuū

Dat is salue die laxceert den lichaem wanneer du daer-
mede den lichaem sineers ontrent den buuc. Si laxceert
ter-vaert binē vi vren daer- na Si is goet den ghemē
die den steen hebben en dat lancoeuel ghesmeert om-
nent den buuc en die lieschen en die leynden

Vngentū aureū

Dat heet gulde salue om haer-ve hoecheit wille. dese

salus heeft Ainderlinghe proper. aacht ten twee die de
tween hebben in die zenen salmen sineer mit deser sal
uen ontrent die leynde die ziden en die bescben. Si
laxerit en morbet die twee en luucht die weghe op
vande zenen dat die twee lichtlike sine ganc heeft
dat hy wt loept eest va couden zaken.

Van Ierapigia.

Ierapigia is een medecine die reynicht en die gper is
tot vele passien des hoests va coudē zake des auons
ghenomē mit goede wine. Ie ten oere steece en suult
ghe menghe Ierapigia mit camille oly en mure ende
doch dat werm mit oere Ie mit wine ghenomē helpt
der maghe zeer. Ie wine ghenomē daer in ghezoden
is vencoel zaet en steenbreec dat vdrift de twee en
reynicht die zene en die blase sunderlinghe zee. Ie die
ghenomē mit volc oly en sap va buoer tezame en ghe
lyt ontrent die moeder. of ont ghemacht dat reynicht
die moeder va coudē en kerle zeeve.

Her- beghinnen der- kinden- passyen en ouelen die
inder- wegghen legghen

Dan dese wil ic aenbren kort. In den Ier-tien salmen
bezoeken en besien dat melc dat die kinden- ziken of
dat goet is datme aldus kennē mach. Ial bi naturen
welen wit en dieche en men saelt laten drupen op
enē spiegel blauet tezame dat is goet melc mer water
ouelwe als dume wat dat is aanc melc en die amme
en sal mit ghenē man redwen hebben en eu heeft die
voeter- en gheen melc soe sal a oen latulhen zaet.

117
comijn gort ghemaect vā bonē daer af wellinghe en
vle se sijnde sijnde lijn lippen gheswoert of ghecloet
of vā herten of vā heidicheyt der borsten. Nem dat sap
vā bredeweghe met wat verster boeten en mit ver-
tyen hoene smout daer mede smeer die lippen sub-
aliben mit eenre plume

Den bijsteren dromē inden clape.

En sap vā paplen vā nalladen en vā bredeweghe
papel salue en vōle wat zamē maec daer een doec
nat in en lecht opt voerhoelt en dunnic. Nem vōle
oly en vōulbē melc en doch dat salue se of dat sijnt
vele caert maec een plaest vā a-umē van wuten brode
ghebachtē en lecht in salue en doch daer toe vōden vā eye
ren wies oer mastix en gum vā arabien dese dinghe
menghe mit menū sap en alijn en lech dat plaest op
den hals vander maghe en een borst broets ghebachtē
lecht voer den nōse se ten buucoemel maec een plaest vā
weyren bloemē vā wit vande ey vā bredeweghe wat
of sap en lēme en lech dat op dē nauel se of dat lichaem
bestopt is of alre hart maec hem een pillchijn vā hornich
en zoute se heeft dat sijnt dē vōde maec hem een
plaest. Nem ghersten melc en menghe mit allen sap
mit paplen sap mit bredeweghen sap mit sap van
huucloec en lecht den sijnde op dē hals vander maghe se
is dat sijnt verster erghent. Nem subale blomē vā
ghersten melc of subale puluer vā vōden en stroyt daer
in etal gheueken se heeft dat sijnt puer-wormē in dē
buuc. Nem dat sap vā allen en die galle vande stier-

en maect een plaec^t en lecht daer den kijnde die pier- bi-
 ren inden buur allet heerste ghedoghen mach die pier- sel-
 len ster-uen **J**e is dat kijnt erghent ghedronken nem de
 top ouer-ste vandē vleder en ziedt in wine en daer in
 al heet belijnde dat kijnt alle sijn lijf of daert ghedro-
 ken is **J**e heeft dat kijnt pijnde en scaunghe ontrent
 dat tanc vleych om sijn tande die watten nem bredde
 ghen sap en docht in sine mont **J**e heeft dat kijnt den
 canber in sine mont of ander- swaer nem de puluer-
 vā hert- hoer-ue en den baat vā malag- anate ghebarut
 en stroyt daer in **J**e ten steen nem boes bloot en den
 puluer- scoor- poens vlt en lecht op die hetschen **J**e heeft
 dat kijnt dat grote onghemac ghes hem di- inche den
 puluer- van pyomen wortel of zade en hanc hem die
 zade vā pyomen den sijn hals **J**e ziet dat kijnt niet wel
 nem dat sap van halta regia en hanc hem omde hals
 dat ar- uue dat gheel blome draghet hoert den manne
 toe en mitten bleken bloemen den vrouwen

Vanden voetsieren

Die voetsiere en amme zullen wesen ionc en clac- vā
 ver-uen en wt met voetsieden ghemengt en si en zelle
 niet ghesnoet wesen noch si en zellen niet zec wesen
Si zellen hebbe groue bor-ten breet en grof **S**i sellen
 remate ver wesen **S**i en zullen niet stadelike ghezouen
 quse eten noch zure quse noch stert quse noch dinghen
 die stoppen noch dinghen die alre heet sijn noch por- loer
 noch loer noch ayuun noch peper **E**n ver- heler die am-
 me haer- melc soe sal si eten goit vā bonē en rife en

laculle zaet en zuber en venoel of dat zaet en is
haer melc alre grof toe salment subtiler en wendie
anne wat a beyden en me sal haer syroep acetose
gheuen En is dat melc alre dunne toe sal si nemē groue
quē en sal oec den slaep vermeerren.

Een plaester ter manne zerecheyt

Dem subryl cley en wijn alme en maect daer af een
plaest en lechen op die manne die ghezwolle sijn va
ouer-blodicheyt des melcs of die di steken

Een ghezwollen halst

Dem papplen buoet billen a uut allen en wryfste
stamen en zierste mit homch en leche daer op al warm
als een plaester ec sal ghenelen.

Teghen dat pissen bi nacht opten bedde

Dem eyhen weroec en merre al euen vele en zierste
in goeden wijn dat duwel blue daer af sal die zier
drincken moighens en auonts en hi sal ghenelen.

Ter srencken of valanen

Dem ene zwarte tonghen hont en pleyten en wapre
dat inghedent ut en lech den zicken al warm op sijn
hoest bestoren mer laet inden hont bluen the re
die leuer en die longhene

Va dinghen die heet humoere vren en aelen

Syroep julian. Syroep acetose. Syroep va fyole orzall
p die oude humoer. ydrue ormel simpel p ormel du
reer p ormel squillitū p hoe vele me syroepē nemē
sal en ormel van cleue ʒ. j. us ʒ ij waters

Va medicme die den colere pugete en va hare gre

¶ **T**em dyapirnis haer grote 3 iij ſe electuar vā aua
rolaz haer grote iij vncien ſe oxumel laxatiuū
haer grote iij vncien ſe tribra ſaracemca haer
groete iij vncien. ¶ **V**an medicme die den fleu
me reymghen en van harre groete

¶ **T**em blanca ij vncien ſe benedicta iij vncien ſe dyo
caloruū ij vncien en een half ſe electuar dulce iij
vncien ſe gecalogodion ij vncien ſe puapigia iij
vncien ſe paulmū iij vncien ſe pillē archenee iij
vncē ſe pillē ſende ij vncē ſe pillē de cubor bio ij vncē
ſe pillen vā malye en aloes in dragmas ſe romancū
laxerende ſe theodencū cupiston ſe theodencū amara
¶ **V**ā medicmē die reymghē die melancoly

¶ **D**ete dinghē pui-geh melancoly out dyalene ſe geca
logodion ſe caritatis imperialis ſe ieracoſtāem ſe
tribra ſaracemca. ¶ **V**an heren oly

¶ **O**ly vā dille ſe oly vā amādelen ſe oly vā camillen ſe
oly vā beuer-wijn ſe oly vā tarwen ſe oly vā wijnt
ſe oly vā eyers doden ſe oly vā eyloef ſe oly vā citheloo
ſe oly vā muldelmū ſe oly vā malye ſe oly vā nau-damū
ſe oly vā polleyen ſe oly penoelnuū ſe oly vā wijm-ure
ſe oly vā vheder. ſe oly vā amandelen ſijn zure en oly
vā eyers doden ſijn heet en vuche in natuere. **A**l
maet mē oly vā eydoden ziede eyer-hair dan nem die doden
mit wat zueter boeten en ziede die dat die boeten
ver-liden a en die dodere wcolou werden dan houde die
oly die inden panne blyft. ¶ **V**an oly die couden

¶ **O**ly van ber-naeden ſe oly vā billen ſaet ſe oly van le

hen *¶* oleū mandragore *¶* oleū mirrē *¶* oleū ne-
 mufarū *¶* oly populeoen *¶* oleū quillitū *¶* oleū vā
 mancop fact wt *¶* oly vā rolen *¶* oly vā hollen. Dit
 lijn die oly die coelen en toppen. Oleū fulquir mū *¶*
 oleū mirrē *¶* oleū mādragore *¶* oleū rolarū
 Dit lijn die oly die coelen en vuchten. oleū nemufarū
 oly vā wt mācopfact oly vā hollē oly vā populeoen

Teghen den coracoen

Dese dinghe verdrue den coracoen. *¶* gert anys dille
 heruel omijn caru caneel homch dat ghespumeert
 is petrely pep. *¶* vā dinghē diet buucoeucl droppē. *¶* Amie
 done acalia arilli amandelen melc vā cstellmne ba-
 laustia bolus queden coralle appel vā cypressi coel ne-
 urten hālen quaghel sylloef gralve bonē galle cybelē
 ypoquistia gheycē melc melc daer gloyende hāselinghe
 in ghecoelt lijn beir melc daer gloyende stacl in ghecoelt
 is. *¶* muspelē gispelē blade onripe moerbesten ghe-
 ment mit alme bredeweghe hāci. *¶* war en zaed onripe
 peren. *¶* peren blade onripe prurnē prurnē blade. *¶* fact
 vā mancop rolen rife brāem drāhen bloet wt dorne
 zour carwe ghezoden verbenā onripe wijnbessen acalia
 clclap

Teghen bloet caringhe

Om lichtelic teghenelen bloot caringhe. *¶* nem galbanū
 en balautia eue vele en ghyts di mchē ij vncie mir-
 bredeweghe sap of war er sal ghenelen. *¶* *¶* teghē wal
 ghinghe en caringhe nem droeghe corānder zaet en
 droeghe ruce eue vele en menghe dat mit wine en dinc
 is die caringhe zuer achtych. *¶* En is die caringhe bitter achtych

so di-met mit couden waer' se' ter- bar- inghe vā coudē hu-
moren of die vā coudē coemt salmē nemē zedellader-
en beuer- Wijn euen vele en zuhers also vele als beyde
en des eeren also vele als ewe vucien

T se' ter- bar- inghe vā heter- zalen

G hef dese pillen Nem zaet vā uilquur me' vnt een deel
en zaet vā rosen en vā ruten en capparis euen vele en
rode dese dinghe in waer' en ghif daer- of den zehē d' mē
mit zulk' die doet clape' soud' ewuel en vdyft de aringhe

T se' ar- inghe die altoes coemt mit ghebbel na de eeren
coemt die ar- inghe na den eere alchaut vā gheboente
nem mer- ten zaet anijs en allen eue' uele en maec daer-
af rone cloetben en ghif telben een mit coudē waer' en
stroy daer- in puluer- ghemaect vā pep vā comyn vā d'
deren vā harden eyen en dit menghe alrethane mit se-
luctel wyus en alijus en mit honich en doch daer- in xv
coerne vā mastic al heel en dat sal die zec eeren die
daghe of mer- en hi sal ghenelen

Doet teghen den rede quartaen.

En sal de zehē bade in waer- mē waer' sonder- zveten
mer- niet op dien dach als die rede toegact en die zec
sal vatte' altoes dien dach naest voer- de accole is hi ster-
ghenoech en hi sal hem altoes laxere ene dach voer- de accole
mer- mē sal de zehē doen en opte selue dach dat hi vige' se'
altoes stadelc salmē de zehē puigen in aloes en mastic
ghecoltore' in coelcap also dat ver- dedel aloes si en ruer' deel
mastic dit gheneest dese rede se' heeft dese mactere waer' he-
de salu' gheue' in oep accole en sap vā lau- leyen

~~dese dinghe doppē bloot i' nelen~~

Edele dinghe droppen bloot ter. nolen en oen woude

Puluer. vā aloes se mastic se pulu. uier oec se drabe
bloot se balautria se haer. vā hazen se spinne webbe ghe
mengt mit ont vande ey. se bu. sa. pactoris dat is hennē
her. se se arament ghemengt mit cleelap en galla rezā
mē ghemengt en op die woude ghebonde se quinq. folū
dat es vijfblad die wortel se dat quaet vā gheytē gheplacet
tert dropt alle vloeyt van bloede daer. op gheleghter seghter
placcarius

E se teghe gheswollen ghe

maecht vā vrouwe of mairnen ende ter. ioecten

An papplen alken ylbys billen aruit of zaet vā buoer
oude cool dese aude ziede alreclame hāde zoei. in wine en
mit honghe relamē in oen panne en lecht mit enē doec
daer. omme en waip op die ioecte puluer. vā gāntē smout
of alche gheber. nr vā vei. olinden eyken hout

E die haer. v. me niet onthouden en kommen

Die sellen nemē cambrā en rukien daer. aen en nemē
daer. en mirre en rukien daer. aen en wilghē se is hem
goet sap vā mentē en roke wat. of rolen sap. oen vuac
daer. af vdrift hare dor. se se mor. die eyge eyer. des
morggens ghenomē en dat sap daer. latulve in ghezoden
is se dat water. daer. gaghel in ghezoden is

E die sine vrue niet maken en mach

Die sal nemen wat. vā raskin en wat. vā aceri. perocly
werthe dille of dillan zaed en alle ruten wat. vā raskin
of mit den sap vā mercken of vā venoel se mē sal nemē
oymel squilliriciū dat is een groet hulpe tyriacha is oec
heide goet daer. we

E teghen die droefheyt der. oeren

17 **D** Om die vertheyt vande ael die verleye is en diemē zied
en sap van caprisolum en vā huulloc en cement gey-
dele stoet tezamen en mengle al vie mit rose war en
ziedet en allet gheloden is soe doch daer in oer wine
en ghede dat in dyn ore dat doe- doel is en stop dat
oer al valt en laet hem op dat oer ligghen en beuilen
op dat ghelonde oer en wacht des mergens dat de wijnt
met doe- en waye etal ghenelen

Teghen die loofde hande
17 **D** Om lappaū acutū et fumū terre en submē smout
confiteer dat tezamen mit boten die in die mer ghe-
leert is daer af make een salue en smeer daer mede
dijn hande en anders die lede die loofst en rudich sijn

T Om die hande wit en sacht temaken
17 **D** Om affodillos en ziede in war en ruerse wel en doe
daer toe wijnteen als al dat war ver-loden is en daer-
mede smeer- Dijn hande en anders dijn lede

Teghen den stinckende mont
17 **D** Om puluer van caneel en vā rosen subtiler ghemact
en troey dat in dijn tande omtrout dat sal verteren
die vuylheit.

17 **H** yer- beghinnē die capitel vande reden condiaen rei-
taen en quartien Jut yer-se vāde rede condiaen.

17 **D** Ele condiaen rede coemt vā ver-wilden fleume binne
den lichaem dat machinē behennē bi ghy stadighe- herten
die mit beghin alle daghe mit waechyde coemt en toe
gaet bi zwaerheyt alle der lede bi bedruchteyt vande
oechleden bi bedroefden oghen bi di-minghe des aensicht

In blake van we als alchen in bitterheit des monts bi
 dinnighe des buurs bi walghinghe **It** bi vime die ghebl
 achricht is of ~~was~~ roedachtich en ver en die inden vme
 een luttel gleyt of omicrent den vme een luttel donchei-
 is. Die ierste boer hier toe is darmē bloot laet inden
 bequamē tade en leiden. **Nem** alle daghe morgghens ende
 auonts zuber violact en men mach nemē tot alle vte
 en inden sroep van syolen redi-mche mit wat daer in
 ghezoden is venvoel zaer of petri-cely. **Nem** morgghens
 en auonts sroep acetole om die mactery tebeduiben en
 loept die buuc tezoere toe nem sroep va rolen en zuber
 volact. **Es** oec die buuc bestopt so nem scolopendriam
 endiuu capillos venis cefai arpohriton adyanchos
 venvoels wortel en petri-cely pimas vyot hier af maec
 een sroep doch zuber daer toe van desen sroep doch de
 deel en doch daer in puluer va mirabolane en hebuden
 dat ghe des vierden of des vijften daghes des morgghens
 vroe om die mactery tebeduiben. **ma** vande simpel
 sroep sonder puluer zulle di vallen inden gheuen om die
 mactery tebeduiben en vredi-ue miten vimen **It** dese
 sroep sijn alre goet teghen den hoestzwee teghen bitter
 heyt vander tonghen teghē der maghen srecten en die
 bestroppede lichaem **It** die condiaen te-raien en qua-raien
 reden salme alle spiten en regeren mit enē regiment
 gar die groefste sijn salme spiten moeten groefden
 spiten **It** ziestu den zichen tezeer cranche toe moghelic
 hem gheuen tot seunde daghe dat sop va ceme heme
 of dat collys daer af mei. **•** coenit den ziche toe

xij daghen toe en die vi-me wat verdulbet is toe sal
tu gheuen wine die zeer-ghelbatert is.

Vanden rede terciæen

Die rede terciæen coemt van coleren die binne den lichaem ver-buylt is en is onder-scheiden vanden rede caulson die rede dieme heert caulson die coemt wt den alre subtylsten aderen vande hals vander-maghe en der-longhen en der-leuen en boet vā beyden is alleen oer-men sal den zichten bi tiden mit grouer-spisen regeven.

Vande vede quadri-taen.

Die vede quadri-taen coemt vā melancolyen die mē lichaem ver-welt is. dieme aldus bekent bi stadigh herten die herde tracch is mit begym vande vierde dach ten vierden bi aenstaenden waken bi darmē swart lichaem niet in di oeme bi dat een claep mit opene monde en lippen bi droecher der-tonghen en stan-pheit bi bestoepheit des buues bi pills die tracch en cranche is mit begym en die na stercken en valscheyt is bi gheelre vi-men mit dunre substantien. It boet die es darmē bloot laet vander-leuer-ade en men sal den zichten gheuen alle morgghens en auonts dyarodon abbas of volata nouella mit canel maec een syroep hem die wortel van ventuel perer-ach cephar poleri won ad adyancos thimū epithimū sene bloemē van vbeder-bev-naedze wden en een luttel costiaens ziedye cleusē en doch zubar daer-in en maec een syroep en nem dat derdendel en doch daer-puluer-we van mu-ab-olauen yndis en als du ziele die vi-me dieken en die maec

17 verdulben salu ghenen dien syroep des morghe
 vroeck alsoe vele als in enē eydyp gaen mach mit den
 deel was in water en vande anten syroep simpel dae-
 gheen puluer in en is moghelu gheuen den zichten alle
 daghe tot war vren en rade du wilt dat sal den hoest zluen
 en die droecheyt vander tonghen verdruuen men sal den
 zeben regeren als in cordiaen mei een luttel grveuen

Teghen stercken veroudden hoest.

Dem grofhaet ghengheuaer caneel en calameete al enē
 vele en maec daer af puluer en bouwen wel in was en
 maec een plaester op enē linnen doec en lech daer enen
 subalen doec op dat was en lech dan dat plaester al we in
 op dijn borste dat helpt alre sonder langhe zee den ghenē
 die den hoest hebben

Aldus maecmē flos en is op enē dach

Dem calcouyonⁿ dars es vltū sout anomacū en
 alumen iamen etc van desen drien euen vele en wryft
 te tezamen en ghet daer op alre starrste wijn alme
 dat worde flos en is binnen enē daghe dat droghe en houde

Es vltū maecmen aldus

Dem vurde en is hoe vele du wilt en breket cleyne en
 menghet euen dieke als bi mit goeden roden alme en
 docht in enē pot en stop den pot wel en stoe daer vuer
 onder alsoe langhe dat die alme al wt verweide werde
 en dat is volcomē es vltū. Sei me es vltū mit emghe
 lichaem menghet doe salment dwaen mit sout en war
 alsoe langhe thent dat water clae daer af gaet

Dem plumbum tebenen.

7
Dem plumbū en ber-ut in enē pot en rüert alsoe
langhe dat et alle puluer- werde of ber-ut en wiltu soe
calucci- die puluer- in afine en ziede alsoe langhe dat
hi weder- draghe en dan ber-nen weder- en stal werden
goet puluer- **G**Om selbitten mar-ten

11
Dem iij pont vā hijnder- vi-men die maghet sijn en
toch daer- in een half pont van vitreoly wel ghebruec
dat laet togader- zieden dat deideel in dan laet saen
belincken en dat clae- ghiet af en houder en die hef-
fen waer- en wech In die water- lech platen van mar-
tis ix daghe dan trecke we en wart daer- mede met
na zcherlike en hef mate inden viere.

De Beghinne Smitatis

Medicine is ghedeylet in twee die een heyt wylt *conservativa*
natuurā sūmā dāi-mē ghesonde mede behoude
die ander heyt curatua egrotudinis dat is dāi-mē
die zeeke mede gheneler. Conservatua die salmē billic
voer-letten om haer- weerdicheyt om haer- doghede en
om haer- eyghen nature. Conservatā is een edel konst
want si doet den mensche leuen ghesont werten voo-
ter-umme der- outheyt. nochtan vjurmē luctel vernā
die meylt vā medicinē begheert als si sijn ghesont
Oec dat buoc reden is so vintmē luctel meylers in
oulen tiden die hem letten testuderen. Conservatā sūm
tatis dat is dat regiment dāi-mē ghesonde mede be-
hout want hem dunct darter- en gheen gheslīm aenen
leghet. Mai- si studeren noer- stebben hoe si zeechedē en
sander- tūghe rede moghen ghenelen. Tullius seght noch
tan na dien dat hi const- gluatam sūmā tatis soe en lueech
hi niet meer- zeechedē dan een rede die mē heyt- estimer-
En dien lueech hi dāi- hi arbeide om ghemenē or- bāci-
en sūmē v-rienden wilitieren. Salens segt die sijn ghe-
sonde behouden wil die moet hem van eer- dēhen zorghē
ontreken. En want conservatā sūmā tatis dus edel is so wil
ic dāi- af beghumen. Men sal weten dat die dinghe
die onse lichaem vā buoc alreieren en ver- wandelen
sijn vā twee manieren. want er sijn sommighe din-
ghe die onse lichaem alreieren vā buoc niet vā node
als beeren vā ghevijnden dieren. valle claghe quetsinghe
en die desen ghelyc sijn. En dese dinghe en begrype
niet dat wel vā medicinē dāi-mē heert conservatā wāt

Want si sijn sonder ghetal en ongheterminneert en sellic
dinghe en begrypt en gheen konst. Ander dinghe sijn die
onsen lichaem alterere en ver-wandelen vā buer vā node
En die sijn van les manieren als onse die wile meyster
saruen dat yeste is die lichaem daer. Wi in sijn en die
ons omgaet. dat ander die berueringhe vā gaen vā vād
vā vād en vā oeffeninghe die des ghelike sijn en vāte
vā desen dat derde is slapen en waken dat vierde is sp
le en dranc. dat vijfte is volheyt en ydelheyt des lichaem
dat sesse es toeballe der zielen sinne. Alle dese ver-wan
delen onsen lichaem van node. En et waer-ommoghelike
dat onse lichaem vā desen niet ver-wandelt en vāte
En dese selue na dien dat alle die meysters vā medicinē
sarue sijn instrument daer die meysters den lichaem
mede behouden in sijn ghelonde. En vne dat den lichaem
wel can regeren van desen les dinghen die is een goet
hüeder en behouder der ghelonde. En want die lucht die
yeste is vā desen sesten soe wille yeste van hüeren re
gumē na der konst. Quēla mei. altoes salme mei hen
dinghen die temerlic sijn sonder-linghe als die outheit
vāde mensche die cōplexi dat laet daer mē m woent
die tijt die ghelouent en alle dese dinghe sijn temerlic
zeer vāde ghenē die ghelonde behouden willen. En dat
moechenē proeue mit redene en mit der wiser meyster
woerde mei. dat laet om mine reden worten. vne dat
sijn ghelonde behouden en behueden wille die sal hiesen
temperatē lucht dat die teheet noch wout en si die
clacē goet en veyne si en daer goede roeken na dien

dat moghele is sijn En en machwelle niet hebbē na
 tuerlike omt lant of die stede daer-mē in woent so sal
 mensche make mit conste hi sal dan sijn in goeder-licht
 en goede rohe rube na dien dat die tude behouē want
 goet roche is der sinne zielen quise en der zielen sinne
 werden daer af vermaect en ghesteret en als der ziele
 sinne werde vermaect en ghesteret soe werden die lich
 dem ghesteret en dat heit ver-blydt en dat bloot loept
 inden aden vander zielen sinne bliscap want die lich
 dem volghet der zielen sinne in hoerē werche Des Wijn
 was en in coudē adē salmē make goet vuer vā drooghe
 goeden hout dat niet ver-ot noch ghecorrupeert en si
 en daer mede salmē die lucht wei-me make en mit
 lignū aloes ambra lapdanū storax calamita gis delfe
 en desen ghelyc salmē make sulfurmagistū en dat is zee
 sulfaerlike want er opent die verstopheyt der heiden
 en claert dat aenlicht en ver-biedt en ver-traccht die
 gramheit en steret die sinne die hegaem wert daer
 af ver-licht en die ghaeste ver-queect Des zomers en
 in heten aden salmē quagen coudē wat vult wat sal
 velen velen wilghen blader en dinghen die coudē
 roche make salmē dan sulfurmagisten make men sal
 vlien neuelighe lucht dicke lucht bellorē lucht stinckende
 en ghecorrupeerde lucht en is openbaer mit experimētē
 dat onzuuerheit der lucht den sinne plompt der ziele
 sinne begripē belet huer vormulle en huer oerdeel ver-
 donckere huer ghepens verdwaelt vrentscapē minnet
 En si make vele zeeheyde en der sthies inden lanten

Quade lucht doet meer dan quade spise want alsoe
langhe als wi leuen slapende en wakende soe trecke wi
lucht in onsen lichaem hoe minlike goede lucht der
heren der heiligen den adem en de leden si machinē pro
Want na waen die der waerheit bi es so treect dat
heren eens ghesonts lichaem die tempaer vā cōplexiō
is die lucht in enē natuerlike daghe die dach en nacht
begrijpt hondert dulent werue En is dat gheen lucht
hebben en mach dat leuen eynde in cōtē tē **D**er
ander daer mē ghesonde mede behoude dat is beroc
vinghe en rulle des mei ghens als hi vande slaep op
staet soe sal hi sine vrome mabe der camen gaen
wint en anders onreynicheyt vā hem doen daer na
sal hi sijn lede rechte een luetelijn en ghelijc want
dat aeret den lichaem en hi sal hem sijn hoeft waer
daer treect wt den hoeft die vapore die op gheslōm
sijn inde slaep vander maghe daer na sal hi wan
den voer der spisen of rade of enich gheswoente on
lede die niet arbeydelike en si mabe En sijn vele
manieren van onlede en exercicien als ons galien
leijft in enē boec dā mē intuleers de exercitio pro
pere daer leghe hi dat tempaer cōtra en oeffeninghe
zeer goet is weter zielen wijcheyt en des lichaem
ghesunde die exercicien zullen nochtan menighe
hande sijn na des mensche natuure en cōplexiō na
der tijt en na der gheswoente Fulgentius spreect
zeer soen vā exercicien hi spreect exercitio is onthou
eens menschen leue een wechinghe der natuurelike

herten. der clayender. nature een stellinghe. een verte-
 ringhe der onreynheit des lichamē heylinghe der. lede
 een doer der. onghemaect een vlucht der. sonde. medecine
 der. ziechheit. een gheswim des tijts scour der. ioncheit
 bliscap der. outheit hulpe der. zalicheit ver. der. uede alre
 quaetheit vyant der. ledicheit. Na dien dat exercitia
 dus goet is soe sal die gheen hem alleen ontrecte vā
 exercitia en vā ar. beyde die alre zalighe. bliscap der. uē
 Wille. Auicēna segt. exercitia is een ber. uer. inghe bi
 Wille daer. die adom grote wert en raltche. hier. bi sal
 mē mer. che dat vā tempate exercitia die natuur. liche
 heyt wert ver. uet. ghesterit en ghemecit en daer.
 bi soe moet gheberit. werde daer. die lust der. spise
 dat ver. dulben dat ber. ueren der. harte die gheeste des
 leuens en alle des lichame Sinne en daer. bi so wert
 ver. licht daer. al die ymaginacy en die memori en
 linder. inghe die ver. standenisse. en waer. dat enich
 dolinghe quadem nide wer. che vā medecine. en waer.
 si niet groet si worde mit exercitia die compact waer.
 al ver. berit. voor. sal die wacht der. ghesonde na
 der. spise rustende daer. of zuetulee wanden tot dat
 die spise neder. is ghesonthe vāde a. oppa vander. ma
 ghen. 7 men sal wete dat zeer. ar. beyde na de etē mē
 vollen lichaem is als een drauēde peert. werde en in
 enē her. den. z. adal. resten. en dy ghelycs. der. 7 zeer.
 den. lichaem. want al. mē die ghesonde behout mit
 ghemacete ar. beyde voor. de etē also luycht mē zue
 cheyt mit onghemaecten ar. beyde. en exercitia na de eten

Wan wilt spreken vande deiden dat is slapen en wakē
Salenus seghet dat goede natuu. hūci. delūc vūcdt
nuten slape en die slape sal bi nacht sijn en mē bi
daghe. En is dat mē slape bi daghe om noet of om
ghelwoente des sal luctel sijn want ouertellich slape
vucht en cout den lichaem en maecten traech slape m
yden lichaem droecht den lichaem en quecte. Wakē
bouē maect heet en droecht den lichaem en ver-reert
die natuu-like heet en die vuchtscheyt daer. dat leuen
mede onthouden wert. Voert toe en sal mē die nacht
der ghesontē slapen als die lichaem vol is mit dat die
spite is neder. ghegaen neder. vander. ~~o~~ arope der. ma
ghen. oer. en sal hi mē slape ghesoyt inden zomer. of
in heten tiden want daer. af slaen quade roerte op en
verdoncken dat ghesien als hi opten bedde is toe en sal
hi hem mē diebe heven noch weynden want daer. af
wert dat verdulben ver-traecht en daer. af coent
duidinghe en rāmmelinghe inden buuc en inden lich
aem oer sal mit beghin vande slape ligghē op die rechte
zide daer. na op die lichte. zide en daer. na sal mē de
slape cynden op die rechte zide. men sal dat hoeft legghē
op een hoerh oer-aellen en daer. af sal die spite rebar
comē inden bodem vander. maghen en dan sal die spite
rebar verdulber werden. die slape en is mē goet opte
rugghe ten waer. bi ghelwoenten en dien sal mē mit
staden ver-wandelen. slape die temper-aer en ghemaect
is die maect der. zielen vast en ghenoecht die ver-
renisse en die memori. werden ghesubtylt dat verdulben

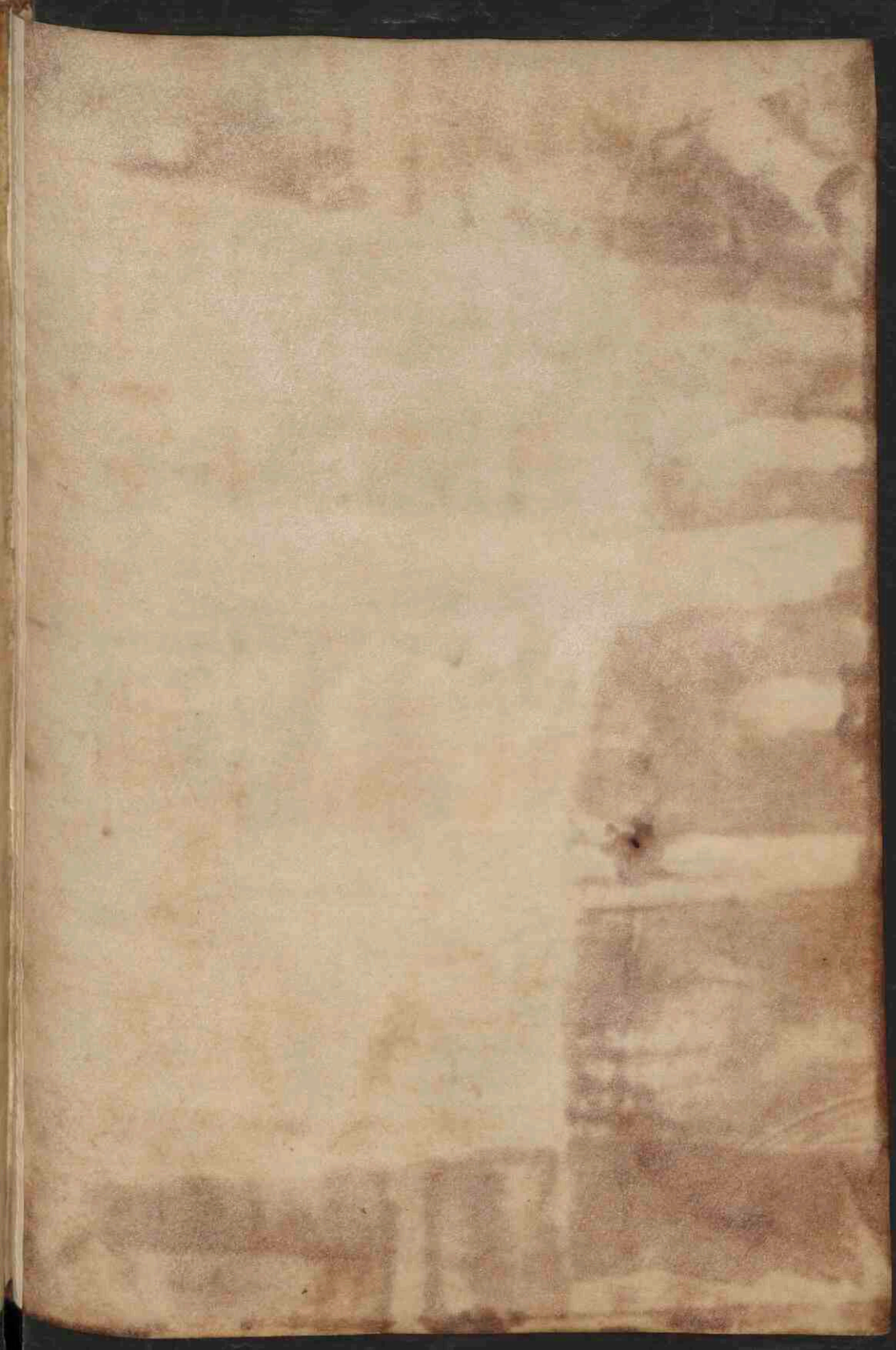
Verbeert die weert verlicht en zeer daer viedt. Nu
 willt quche vande viedt dat is spile en dranc daer
 men die vecht maect hoe vele menre nemē sal ic niet
 gheleuen en han want mē moerte ver wandelen nade
 tiden en die complexen en die natuer des menschen dat
 broet sal vā goeden veynen weyt sijn en daer toe houel
 of heffen en souw rematen en etal open en wel ghebac
 ken sijn en waer gheeyncht vande zemelen. Oec en
 daelt niet heer sijn mer etal eens daghes of twee out
 sijn. tbroet dat dustanghe niet en is salme striben
 als broet van pasteyden vā caerten broet ghehijet in
 oly panboeck ongheneu broet dat zuet en dieht is.
 Voghel vleytch is goet als vā hemmen jonghe hoerne. En
 poene pertrzen sylanen totelduuen en vā anden
 cleynē voghelhijn die nide velde vliegghen voghel die in
 den water zwimne en hem daer gheneu en sijn nyet
 goet. Van vier vorighen dieren is dat vleytch goet vā
 connen calueren die zuben lammeu vā ene iacu ende
 dese vleytch sijn goet gheloden of ghebraden of in pasteyde
 mit speaen na den tiden na der herten en na der couden
 oec sijn die soepe vande voerghenoemde vleytche goet en
 die colme en blāndgri daer of ghemaect men sal sulbe
 vleytch dat zeer ghesouren en grof is als iunt vleytch
 lams vams vleytch van vollen vā beren en vā ouden
 dieren waer dese mahen quact grof bloot. Viltche sijn
 goet die saelen hebben daer die substatiey goet of is te
 breken dat een stuc vande anden gaer wude en niet
 viltose dat is dat een stucke hanghende of cleuede een

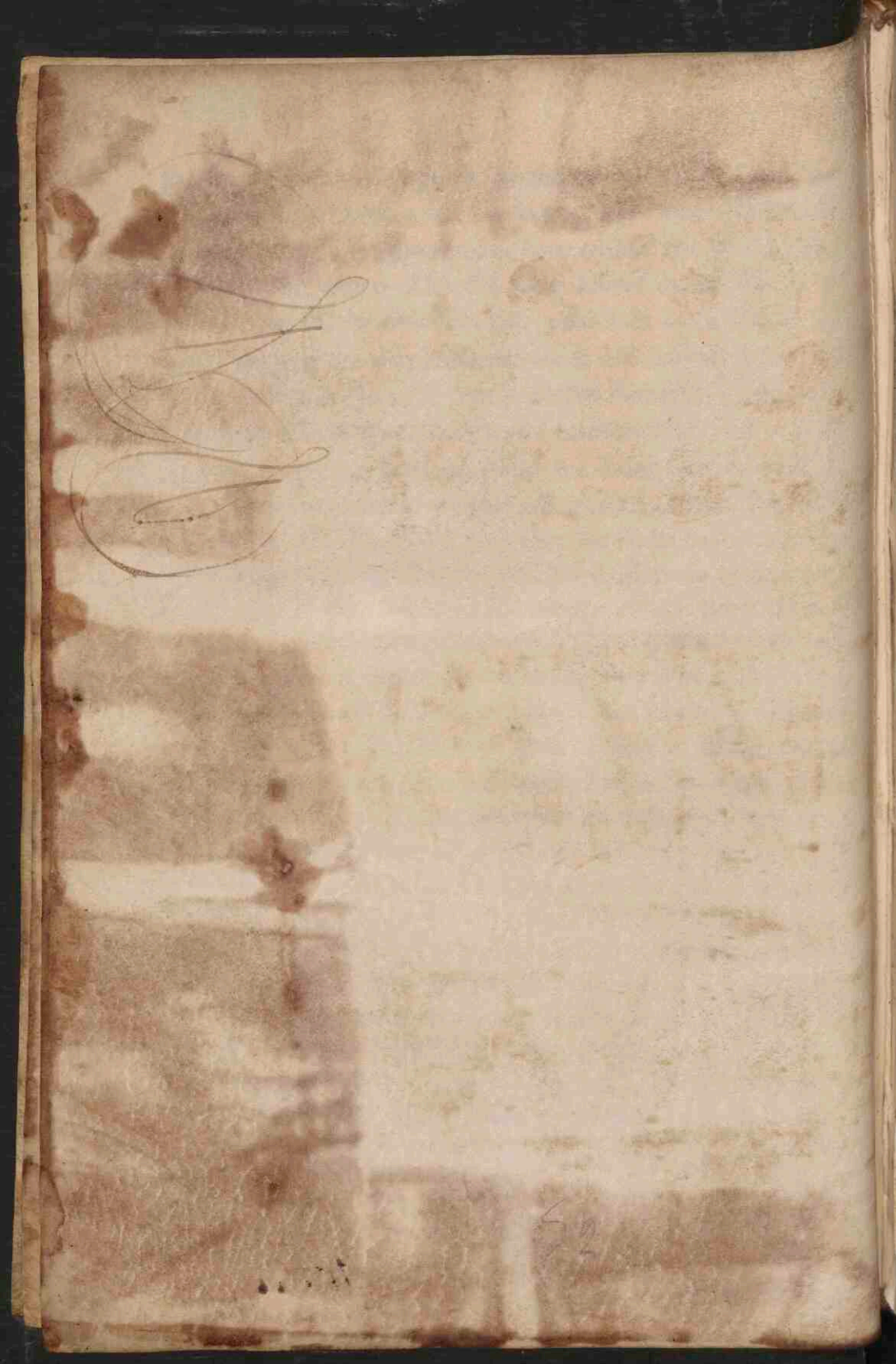
- vander als sijn knoec puce roger bollie voch bedoze
arelt vādē r-uucē stollen soelen cruen rode cameroc
en ghelijc viltche die van reynē lopende waer sijn viltche
die harde viscole substancy hebben als congre ael balley
Touijn delphyn die en sijn niet goet want a make gro
bloet. hemmen eyer die ny gheleyt sijn ghezoden of ghe
braden mor-we die sijn goet. Oude eyer en heide die
sijn restulven. War-moes ghemeynlic en is niet goet
want er maect waterich bloot om medieme maect
ment nochtan somtijt als om laxeren als die lichaem
bedropt is of om te cilen als den lichaem teheet is ende
daer bi en zullen alle lude niet enē war-moes vā eenre
maniere. en sal nemē ber-naedze spmaetze boer syol
melde papplen oer-cu-nael den lichaem temor-wen oer
sal nemē laculle cucur-bare perrely melones den lichaem
teacelen die teheet is. en sal nemen venoel perrely
wente ylope selue lauendele gauriden oziganū die
maghe teheeten die te cilen is of die weghe des lichaem
open temake dat zwaer goet is in dat regimen der ghe
sonde. vruchten en sijn niet goet ghenomē voer. spile
oer om medieme machinēde nemē den lichaem mede
temor-wen of teacelen die te heet sijn en dan salnēde
nemē mit beghin vander maeltijt als p-umē ber-ten
die een lictel zwaer sijn en niet zuer vighen. Som
vruchte sijn goet die spile wen te smachen indē bodom
der maghen en die salnēde en na der spilen als peren
mispelen queden en som maghe appel die vā narueren
kopen en dese sijn beter ghebraden dan roe. Cyceer.

127
en wate melones en sijn niet ghelont **men** pureyde
vā desen is goet want si opent die poren des lichaems
si verdriyft dat zaut wt den nyeren en wt der blasen
en si reynicht die verheide humoer vā alle dē lichaem
en Anedalaet ordeacet Antimaet blāmelgriē vā goe
den vilschen ghemaect sijn goet. die hese deert minste
die middelbaer is niet out noch niet verliche **men** een
wel vet niet viltose nochtan prystine die boten **men**
sal merken reghelen die orbaerlic sijn die quise rene
na der ghelonde die verst is na dien dat die hessen en die
ouwenicheit des lichaem neder sijn comen en dat nederste
diel des lichaem is worden licht daer gheen verchinghe
in en blijft noch gheen beveringhe noch rāmmelunghe
voer en ghinc dan eest goet eyde rene **en** wā noer
oen wasachtich natuurlike appetijt coemt dan salmen
thaus eeren dat die maghe niet verbul en waide mit
quate humore **men** sal oec niet so vele eeren darmē dē
appetijt yet ghenoech doen sal mer men sal emmei
wat appetijts behoude. Voert so salme emmei dinc
sculven die verdulven benemē als quise rene op on
verdulvede quise en menghehande gherecht rene
tot eene maerijt en cundelinghe vleysch en viltche
en langhe tebeyden tutschen twee gherechten en vele
en langhe teclappen tutschen dat begijn en dat eynde vā
der maerijt **men** sal oec merke dat zulk quise hart is
en sulc subtyl sulc groef sulc licht teverdulven sulc
hart teverdulven sulc laxoert zulk slopt **men** ghemeen
like salme eē altoes weke quise voer die harde die

laxerende voer. die stoppende er een was. daerme groeten
en beyt hadde gheheten en dat die maghe was. vā stercken
herten en ydel en daerme wat beyt tulsehē dat verste ghe
recht en dat ander. als also valt salme die groene spise
verste een soechte dincen van. ike lude die in weelden
leuen brenen die altemale want si een somrijt verste die
ghebrade spise somrijt ruut vleysch somrijt molken
ghebrade en na ghesoden hoeme meten sope en alre dincen
een si die groene spise verste en die subtyl na oec een si
diche ten versten coole mit groene vleysch en daer na subtyl
liche spise en also verheert mit die roete of dincen. men
sal scrillen vele soepen terene. en vleysch en melc terene ouer
die maeltijt. men sal di-melcē witten claren wijn die waer
rijp is of goeden claren roden wijn van goeden roete en
sinaec ghemengt mit si-melcē. somrijt men sal den
wijn menghen na dien dat die tijt is die complexen des mē
leuen en na dien dat die wijn goet en seer is wantme sal
den wijn meer menghen des zomers en in heten tiden dan
des winters en in colden tiden men sal scrillen witten wijn
groene wijn zuet seyende oft lēnghe die droene of cu-beel
sijn. en groene wijn sijn zeer conchijn en oec zuet. wijn en
verdiect wijn die nochtan zuet is die is goet verveeten
lichaem die wite adē hebben onghelapē oer den ghenen
die zeer heet sijn sijn die groene wijn goet se me sal scrillen
witten zueren dincen wahren redincen want hi maect de
lete ghelich en soete beuen se men sal meer zeer noch
menghen. hande danc ouer een maeltijt di-melcē. men
sal meer di-melcē tulsehen een nachtrijt als een tebedde

Breüder Thomas
het die boeke gemaect
anno 1300. T. U. r. e. n. k.

10. 11

